

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Διακυβέρνηση και Δημόσιες Πολιτικές»

«Ευρωπαϊκή Ένωση και Κίνα: συνεργασία ή ανταγωνισμός; Εστιάζοντας στο πεδίο της Αφρικής»

Τιτοπούλου Δήμητρα

Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2021

University of Peloponnese
Faculty of Social and Political Sciences
Department of Political Studies and International
Relations

Master Program in
“Governance and Public Policies”

“European Union and China; collaboration or
competition? Case study of Africa”

Titopoulou Demeter

Corinth, September 2021

«Ευρωπαϊκή Ένωση και Κίνα: συνεργασία ή ανταγωνισμός; Εστιάζοντας στο πεδίο της Αφρικής»

Σημαντικοί Όροι: Ευρωπαϊκή Ένωση, Κίνα, Αφρική, σχέσεις, εμπόριο, επενδύσεις, συμφωνίες, πανδημία, COVID-19

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρεί να εξερευνήσει την σινοευρωπαϊκή σχέση τα τελευταία χρόνια. Στόχος είναι να εξεταστούν οι τομείς συνεργασίας, τα επίπεδα τριβής, οι μεταξύ τους σχέσεις, το κλίμα που επικρατεί βάση των τελευταίων εξελίξεων και τέλος η σχέση τους με την αφρικανική ήπειρο ως πεδίο συνεργασίας. Σκοπός είναι ο αναγνώστης όχι μόνο να εξετάσει τους τομείς πάνω στους οποίους συνεργάζονται, αλλά και να αποκτήσει μια βαθύτερη κατανόηση για τους λόγους συνεργασίας τους. Αν και γίνεται φανερό ότι υπάρχουν θέματα μεταξύ τους, δεδομένης της διαφορετικής πολιτικής που ακολουθούν, στην ουσία φαίνεται πως υπάρχει μια συνεχής προσπάθεια για γεφύρωση των χασμάτων αυτών μέσω συνεχόμενων συμφωνιών και συνδιασκέψεων. Γίνεται φανερό ότι δεδομένης της θέσης τους στο παγκόσμια κλίμακα, αλλά και το βάθος των δεσμών τους, η διακοπή ή έστω ο περιορισμός των συνεργασιών τους θα μπορούσε να αποβεί ιδιαίτερα επιζήμια. Σε συνάφεια με τη σχέση τους με την Αφρική, φαίνεται πως και οι δύο ακολουθούν διαφορετική πορεία συνεργασίας. Από την μία πλευρά η Κίνα ακολουθεί μια πιο ωφελμιστική πολιτική και από την άλλη η ΕΕ επιζητά περισσότερο την ανάπτυξη. Τα αφρικανικά κράτη φαίνεται πως επιθυμούν να ακολουθήσουν μια ανεξάρτητη πολιτική. Σχετικά με το ερώτημα εάν η σχέση τους χαρακτηρίζεται από αντιπαλότητα ή συνεργασία, όλα δείχνουν πως η αλήθεια βρίσκεται κάπου στη μέση.

“European Union and China; collaboration or competition? Case study of Africa”

Keywords; European Union, China, Africa, relations, trade, investments, agreements, pandemic, COVID-19.

Abstract

This dissertation attempts to explore the Sino-European relationship in recent years. The aim is to examine the areas of cooperation, the levels of friction, the relations between them, the climate that prevails based on the latest events and finally their relationship with the African continent as a field of cooperation. The aim is for the reader not only to examine the areas in which they collaborate, but also to gain a deeper understanding for the reasons of their collaboration. Although it is clear that there are several issues between them, given the different policies they follow, in fact there seems to be a constant effort to bridge the gaps between them through ongoing agreements and meetings. It is becoming clear that given their position on the global scale, but also the depth of their ties, the termination or even the restriction of their collaborations could be particularly harmful. In relation to their relationship with Africa, it seems that they both follow a different course of cooperation. On the one hand, China is pursuing a more utilitarian policy, and on the other, the EU is seeking more development. African states though feel the need to pursue an independent policy. On the question of whether their relationship is characterized by rivalry or cooperation, everything shows that the truth is somewhere in the middle.

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Με την παρούσα δήλωση:

1. Δηλώνω ρητά και ανεπιφύλακτα ότι η διπλωματική εργασία που σας καταθέτω αποτελεί προϊόν δικής μου πνευματικής προσπάθειας, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων μερών και ακολουθεί τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα επιστημονικής συγγραφής, τηρώντας πιστά την ακαδημαϊκή δεοντολογία.
2. Οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν αποκλειστικά ευθύνη του/ης συγγραφέα/ως και ο/η επιβλέπων/ουσα, οι εξεταστές, το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου δεν υιοθετούν κατ' ανάγκη τις εκφραζόμενες απόψεις ούτε φέρουν οποιαδήποτε ευθύνη για τυχόν λάθη και παραλείψεις.

Ο/Η δηλών/ούσα
Τιτοπούλου Δήμητρα

.....

(Υπογραφή)

Περιεχόμενα

Περίληψη	9
Abstract.....	10
Κεφάλαιο 1: Προφίλ Κίνας.....	1
1.1 Εισαγωγή	1
1.2 Η Κίνα σήμερα.....	1
1.3 Η Κίνα στην Αφρική.....	4
1.4 Ανακεφαλαίωση.....	5
Κεφάλαιο 2: Σχέσεις Κίνας-ΕΕ και σχέση με Αφρική	6
2.1 Εισαγωγή	6
2.2 Το πλαίσιο των Σινοευρωπαϊκών Σχέσεων	6
2.3 Αφρική: εμπόριο και συνεργασίες	9
2.4 Ανακεφαλαίωση.....	12
Κεφάλαιο 3: Βασικότερες σχέσεις ΕΕ & Κίνας	12
3.1 Εισαγωγή	12
3.1 Ειρήνη και Ασφάλεια.....	13
3.2 Ευημερία	14
3.2.1 Εμπόριο.....	15
3.2.2 Επενδύσεις	19
3.3 Βιώσιμη Ανάπτυξη	23
3.4 Κουλτούρα	25
3.5 Αντίκτυπο.....	25
3.6 Ανακεφαλαίωση.....	26
Κεφάλαιο 4: Σχέδια Κίνας και Προβληματισμοί.....	27
4.1 Εισαγωγή	27
4.2 One Belt One Road Initiative (OBOR)	27
4.3 Ενδοιασμοί και επικρίσεις	28
4.4 Ανακεφαλαίωση.....	29
Κεφάλαιο 5: Case Study: Αφρική.....	29
5.1 Εισαγωγή	29
5.2 Γενική Εικόνα	30
5.3 Ζητήματα με αφρικανικές επενδύσεις-χρηματοδοτήσεις	33
5.4 Ανακεφαλαίωση.....	34
Συμπεράσματα	34
Βιβλιογραφία	37

Κεφάλαιο 1: Προφίλ Κίνας

1.1 Εισαγωγή

Η παρούσα ενότητα αποσκοπεί στη συνοπτική παρουσίαση της σημερινής Κίνας. Ξεκινώντας από μία γενική αναφορά στις σχέσεις της χώρας με γειτονικά κράτη, σκοπός είναι αφενός να αναδειχθεί ο κυρίαρχος ρόλος της στην περιοχή και αφετέρου οι προθέσεις και η στάση της για τις γειτονικές χώρες. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στους σημαντικότερους συνεργάτες της στο τομέα του εμπορίου, ενός τομέα για τον οποίο να είναι ίσως διασημότερη στο πλανήτη και έπειτα στο πολιτικό της σύστημα. Τέλος, παρουσιάζονται μερικές της αδυναμίες, οι οποίες δεν έρχονται να υποβαθμίσουν την σημαντικότητα της Κίνας σε καμία περίπτωση, αλλά σκοπό έχουν να προσδώσουν μία πιο «αληθοφανή» χροιά απέναντι σε αυτόν τον κολοσσό.

Όσον αφορά τις σχέσεις της Κίνας με τις αφρικανικές χώρες, σε ένα πρώτο πλαίσιο φαίνεται πως και οι δύο παίκτες αποζητούν την συνεργασία. Από την μία μεριά η Κίνα θέλει να επεκτείνει την δύναμή και επιρροή της, αποσκοπώντας στο να ενισχύσει την εικόνα της ως παγκόσμια δύναμη και από την άλλη, τα αφρικανικά κράτη αποσκοπούν στο να επιφέρουν ανάπτυξη στο εσωτερικό τους και παράλληλα να αποκτήσουν αναγνώριση στις παγκόσμιες αγορές. Έτσι, από την μεριά της η Κίνα έχει προχωρήσει σε διάφορες επενδύσεις στο εσωτερικό των αφρικανικών κρατών, ενώ παράλληλα εμπορεύεται και εκμεταλλεύεται αφρικανικά προϊόντα. Αντίστοιχα η άλλη πλευρά προχωρά με αργά αλλά σταθερά βήματα προς στην εκβιομηχάνιση. Προκειμένου να λειτουργήσουν όλα αποδοτικά, γίνονται συχνοί έλεγχοι στους τομείς συνεργασίας τους και έτσι με κάποιο τρόπο η μία πλευρά ελέγχει την άλλη.

1.2 Η Κίνα σήμερα

Η Κίνα αποτελεί μία από τις αρχαιότερες χώρες του κόσμου. Από την ίδρυσή της μέχρι και σήμερα, αποτελεί πηγή έμπνευσης και δύναμης για πάρα πολλά κράτη, ενώ η συνεχώς αναπτυσσόμενη δύναμή της δημιουργεί ανησυχίες σχετικά για αλλαγές στις ισορροπίες εξουσίας.

Από το 1949, η Κίνα κατέστησε τον εαυτό της στο διεθνές σύστημα με την ονομασία *People's Republic of China* ή εν συντομία *PRC*, διαχωρίζοντας την θέση

της από την Ταϊβάν, ή αλλιώς *Republic of China* ή *ROC*. Αν και οι δύο χώρες αποτελούν ξεχωριστές μονάδες στην διεθνή κλίμακα, η Κίνα έχει βλέψεις προσάρτησης της νήσου αλλά και περιοχών που βρίσκονται πλησίον της, όπως είναι το Χονγκ Κόνγκ και το Μακάο. Η στάση της αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι η Κίνα θεωρεί τα εδάφη αυτά δικαιωματικά δικά της, εξαιτίας των ιστορικών δεσμών που τις συνέδεαν και παρά το γεγονός ότι κάποιες από τις περιοχές λειτουργούν ως *administrative areas*¹ της Κίνας. Το γεγονός αυτό φανερώνει ότι παρά το σχετικά ειρηνικό προφίλ που έχει υιοθετήσει και το γεγονός ότι τα σύνορα παραμένουν για πολλά κράτη σταθερά στον σύγχρονο κόσμο, οι βλέψεις της Κίνας ξεπερνούν τα σύνορά της, παρουσιάζοντας πολλές φορές επεκτατικά στοιχεία.

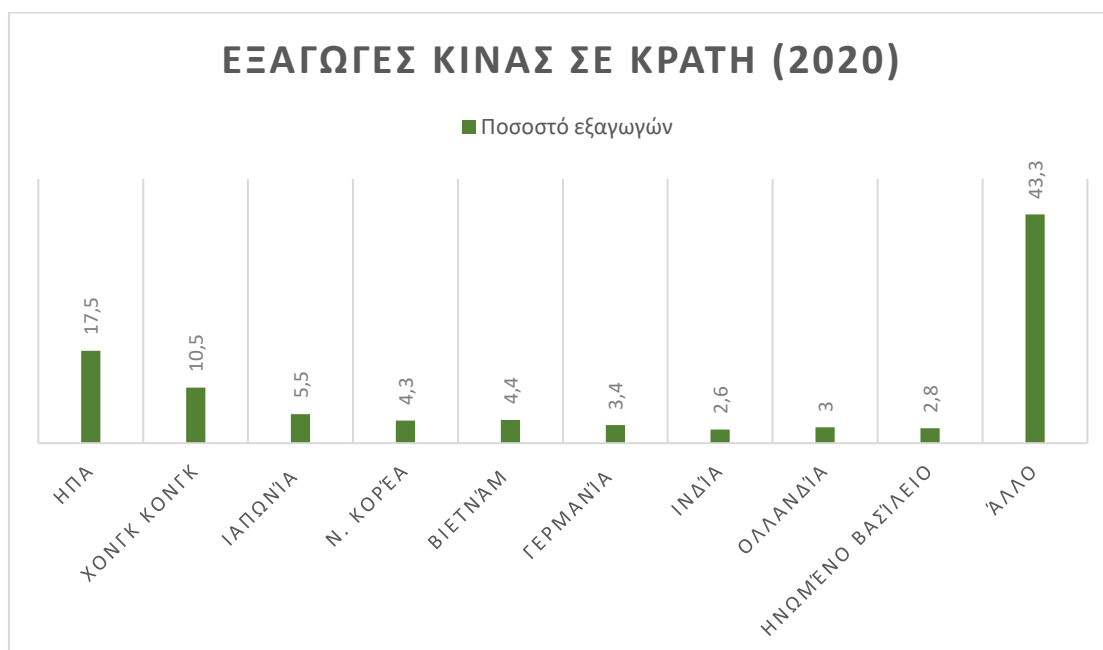
Οι βλέψεις αυτές δεν έχουν μόνο επίκεντρο την συνοριακή επέκταση, αλλά πολλές φορές παρουσιάζονται και με διαφορετικές μορφές, όπως είναι η ανάπτυξη δικτύων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το *One Belt One Road Initiative* το οποίο αποσκοπεί στην αναβίωση του δρόμου του μεταξιού.

Ως χώρα, η Κίνα αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες και πολυπληθέστερες χώρες στο πλανήτη. Μετά τον θάνατο του Μάο το 1976 και την επίσημη εισαγωγή της χώρας στο καπιταλιστικό σύστημα, η βιομηχανία της αυξήθηκε ραγδαία, δίνοντάς της το προβάδισμα μεταξύ πολλών χωρών και κάνοντάς την δεύτερη ισχυρότερη οικονομία στην κόσμο (International Monetary Fund, 2021).

Το γεγονός αυτό προκύπτει από το πλήθος εμπορικών σχέσεων που έχει αναπτύξει τις τελευταίες δεκαετίες, καθώς και το εύρος των προϊόντων που μπορεί να προσφέρει. Τα πιο γνωστά εξ αυτών σαφώς είναι τα είδη ρουχισμού και υφάσματα, αλλά πολύ μεγάλες εξαγωγές γίνονται επίσης σε ηλεκτρικά είδη και εξοπλισμό, γεωργικά και χημικά προϊόντα και τέλος καύσιμα. Οι χώρες και ήπειροι με τις οποίες εμπορεύεται περισσότερο είναι οι ΗΠΑ, Ευρώπη, το Χονγκ Κονγκ, η Ιαπωνία και η Ν. Κορέα (Encyclopaedia Britannica , 2021).

¹ *Administrative area* / διοικητική διαίρεση: περιοχή που μπορεί τεχνικά να ανήκει σε μια χώρα, όπως το Χονγκ Κονγκ με την Κίνα, αλλά να λειτουργεί βάση δικών του κανόνων και έχοντας ανεξάρτητο πολιτικό σύστημα και σύνταγμα [_\(What is Hong Kong's relationship with China? | CNBC Explains, 2019\)](#)

Πίνακας 1.1

Πίνακας 1. Πηγή (Workman, 2020)

Αν και η Κίνα έχει υιοθετήσει πολλές καπιταλιστικές συμπεριφορές προκειμένου να επιβιώσει στο παγκόσμιο σύστημα, το πολιτικό της σύστημα παραμένει σταθερό από το 1949 και μετά. Συγκεκριμένα, το *Communist Party of China* (CPC) είναι το κυρίαρχο κόμμα στην πολιτική σκηνή. Ο πρόεδρος Xi Jinping είναι ο αρχηγός του κράτους και του κόμματος, ενώ παράλληλα εκτελεί και χρέη στρατηγού και εκπροσωπεί την Κίνα στον κόσμο². Το αξίωμα του προέδρου είναι ισόβιο πλέον, όπως προέκυψε από αναθεώρηση του Συντάγματος το 2018, κάτι που επιτρέπει στον πρόεδρο να κυβερνά μέχρι τον θάνατό του (BBC NEWS CHINA, 2018).

Σαφώς, όπως και κάθε άλλη χώρα, έτσι και η Κίνα αντιμετωπίζει προβλήματα στο εσωτερικό της. Μερικά από τα πιο χαρακτηριστικά αφορούν:

1. Το περιβάλλον, καθώς υπάρχουν πολύ υψηλά επίπεδα μόλυνσης σε νερό, γη και αέρα. Για παράδειγμα στην Beijing η μόλυνση του αέρα είναι τόσο ισχυρή, όπου τα χρονικά όρια της επιτρεπόμενης μόλυνσης αυξήθηκαν, μόνο και μόνο για να του επιτρέπονται μερικές ακόμη μέρες πριν φτάσουν το ανώτατο επίπεδο μόλυνσης.
2. Το δημογραφικό, αφού για κάθε 4 γηραιά άτομα αντιστοιχεί μόνο ένας νέος³.

² Πηγή: One World Nations Online <https://www.nationsonline.org/oneworld/china.htm>

³ Harvard X; *Contemporary China: The People's Republic, Taiwan, and Hong Kong; Contemporary China: The People's Republic, Taiwan, and Hong Kong* <https://learning.edx.org/course/course-v1:HarvardX+SW12.10x+2T2019/block-v1:HarvardX+SW12.10x+2T2019+type@sequential+block@d134e69a775246e8b3df748a7faf158a/blo>

3. Ανισότητα φύλων σε πεδία όπως η εργασία ή οι ευκαιρίες εργασίας, πτυχές τις καθημερινότητας κτλ (Jian Zhang, 2021).
4. Διαφθορά κρατικών μηχανισμών.
5. Μεγάλες ταξικές διαφορές (Thomas Fingar, 2020).

Φυσικά, υπάρχουν πολλά θετικά και αρνητικά ακόμη τα οποία στοιχειοθετούν την σημερινή μορφή της Κίνας. Το πλήθος αυτών ωστόσο δεν είναι επαρκές για να καθορίσει ένα θετικό ή αρνητικό προφίλ για την ιδέα που έχουν οι άλλοι για αυτήν στον κόσμο. Η Κίνα ήταν, είναι και θα είναι μια από τις χώρες που αποτελούν κολοσσούς για την παγκόσμια οικονομία, ενώ σαφώς τα δίκτυα και η επιρροή της σε όλο τον κόσμο την κάνει ιδιαίτερα αξιοζήλευτη.

Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος βρίσκονται οι σχέσεις της χώρας με την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Η αυξανόμενη επιρροή της Κίνας και η ανέλιξή της στα παγκόσμια δρώμενα, προκαλεί προβληματισμούς ή και ανησυχίες σχετικά με την μετακίνηση της ζυγαριάς ισχύος. Παράλληλα, δημιουργείται και ο φόβος για σύρραξη της Κίνας με ισχυρά κράτη ή χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ) ή την ΕΕ (Σωτήρης Πετρόπουλος, 2013)⁴, σε περίπτωση μεγάλης μετατόπισης της ισχύος. Για να εξεταστεί το ενδεχόμενο αυτό, αρχικά πρέπει να γίνει αναφορά στις γενικότερες σχέσεις της Κίνας με την ΕΕ και το κλίμα που επικρατεί ανάμεσά τους τα τελευταία χρόνια.

1.3 Η Κίνα στην Αφρική

Η Αφρική είναι μια ήπειρος που συνεργάζεται με πάρα πολλές χώρες. Στο εσωτερικό της, η κάθε χώρα έχει αναπτύξει συνδέσμους με διαφορετικές χώρες, ωστόσο παρατηρείται ότι μια μεγάλη ομάδα χωρών έχει αναπτύξει εμπορικές και λοιπές σχέσεις με την Κίνα. Από το 2009 και έπειτα, η Κίνα αποτελεί τον μεγαλύτερο εμπορικό συνεργάτη της αφρικανικής ηπείρου, κάτι που από τις μετρήσεις φαίνεται

[ck-v1:HarvardX+SW12.10x+2T2019+type@vertical+block@971ce15d6cbf4ca099161ddf68d60f8e](#)

(Απαιτείται εγγραφή στο μάθημα)

⁴ Σελ: 79-81

πως θα συνεχίσει να υφίσταται για πολύ καιρό ακόμη παρά την φαινομενική πτώση που παρουσίασαν τα τελευταία χρόνια⁵.

Με τις χώρες της Αφρικής να αποζητούν την ανάπτυξη και ευημερία μέσω της εκβιομηχάνισης και την εξέλιξη των τομέων στο εσωτερικό τους, η Κίνα παρουσιάστηκε ως ο παράγοντας που θα μπορούσε να επιφέρει αυτή την εξέλιξη. Συγκεκριμένα, η Αφρική από την μεριά της παρέχει πόρους τους οποίους η Κίνα χρησιμοποιεί για τους δικούς της σκοπούς και αντίστοιχα η άλλη δίνει στις αφρικανικές χώρες εμπορικά και άλλα προνόμια εντάσσοντάς την σε παγκόσμιες αγορές. Παράλληλα, η Κίνα έχει προχωρήσει σε πολλαπλές επενδύσεις σε διάφορες χώρες, οι οποίες μπορεί να αφορούν τις τηλεπικοινωνίες, την γεωργία, τις υποδομές και την βιομηχανία (Albert, 2017).

Οι σχέσεις της Κίνας με την Αφρική δείχνουν να είναι σε γενικές γραμμές αρκετά καλές. Σημαντικό παράδειγμα των σχέσεων αυτών αποτελεί άλλωστε και το *Forum On China-Africa Cooperation* (FOCAC), το οποίο δημιουργήθηκε το 2000 και στόχο έχει να αξιολογεί τους δεσμούς τους βάση της αποδοτικότητάς. Σε αυτό ανήκουν όλες οι χώρες της Αφρικής πλην του Εσουατίνι. Το FOCAC έχει ως στόχο να προωθήσει την αμοιβαία συνεργασία και να ενδυναμώσει τις σχέσεις φιλίας μεταξύ τους, κάνοντας συχνούς ελέγχους στα επίπεδα συνεργασίας τους και διαβεβαιώνοντας πως όλα λειτουργούν πλήρως και αποδοτικά. Το γεγονός αυτό φανερώνει πως οι δεσμοί που έχουν αναπτύξει δεν έχουν εμείνει σε κάτι επιφανειακό, αλλά ότι ενδιαφέρονται πολύ περισσότερο για την δημιουργία ουσιαστικών σχέσεων, αφού αυτές θα είναι που θα φέρουν καρπούς και για τις δύο πλευρές (FOCAC, n.d.).

1.4 Ανακεφαλαίωση

Η Κίνα αποτελεί σαφώς μία από της σπουδαιότερες χώρες στον κόσμο, όχι μόνο από ιστορική άποψη, αλλά και από οικονομική. Τα δίκτυα που έχει δημιουργήσει σε όλο τον κόσμο, προκαλούν ιδιαίτερο θαυμασμό στους ανταγωνιστές της καθώς και ανησυχία για το μέλλον της παγκόσμιας ισχύος και τον ρόλο που θα έχει η Κίνα στη νέα τάξη πραγμάτων. Οι αναταράξεις στο εσωτερικό της ωστόσο, έχουν προκαλέσει σαφώς μεγάλη συζήτηση για το τι είδους ηγέτης θα γίνει η χώρα στο μέλλον. Στο

⁵ Σύγκριση δεδομένων από World Integrated Trade Solution διαθέσιμα στο: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/SSF/StartYear/2015/EndYear/2019/TradeFlow/Export/Indicator/XPRT-TRD-VL/Partner/CHN/Product/All-Groups>

μικροσκόπιο έχουν μπει και οι σχέσεις με την ΕΕ, καθώς η Ένωση αποτελεί τον δεύτερο οικονομικό «γίγαντα» στην παγκόσμια κλίμακα.

Η χώρα πάντως φαίνεται να θέλει συνεχώς να αναπτύξει τα δίκτυά της με αποτέλεσμα να στρέφεται και σε άλλους παίκτες όπως τα αφρικανικά κράτη. Οι δεσμοί που έχει δημιουργήσει με τα εν λόγω κράτη φαίνεται πως αποβαίνουν καλώς μέχρι στιγμής, αν και υπάρχουν διάφορες απόψεις σχετικά με το πόσο «υγιής» είναι αυτοί.

Κεφάλαιο 2: Σχέσεις Κίνας-ΕΕ και σχέση με Αφρική

2.1 Εισαγωγή

Η Κίνα αποτελεί για την ΕΕ και συνεργάτη και ανταγωνιστή. Η οικοδόμηση των σχέσεων τους χρονολογείται πολλές δεκαετίες και σαφώς έχει βελτιώσει πολλούς παράγοντες στο εσωτερικό και των δύο κρατών. Οι δεσμοί που έχουν δημιουργήσει αγγίζουν πολλαπλούς τομείς και δεν αφορούν μόνο το εμπόριο. Αν και οι νέες συνθήκες-συμφωνίες υπόσχονταν να εμβαθύνουν ακόμη περισσότερο τις σχέσεις τους, στην ουσία όλα φαίνεται πως πάγωσαν εξαιτίας των τελευταίων εξελίξεων στην Κίνα. Πλέον και οι δύο παίκτες εμφανίζονται επιφυλακτικοί απέναντι ο ένας στον άλλον, ενώ η μη αποδοτική επικοινωνία φαίνεται πως δημιουργεί περαιτέρω ζητήματα.

Όσον αφορά την σχέση τους με την αφρικανική ήπειρο και οι δύο παίκτες φαίνεται πως έχουν διαφορετικούς στόχους και βλέψεις όσον αφορά την συνεργασία μεταξύ τους. Η Κίνα φαίνεται να ευνοεί τις εμπορικές συμφωνίες και την δημιουργία δικτύων που ευνοούν και τις δύο πλευρές και από την άλλη πλευρά, η ΕΕ φαίνεται πως αποζητά μια βαθύτερη ολοκλήρωση η οποία ξεπερνά το εμπόριο και αγγίζει πολλούς τομείς της καθημερινότητας. Η συνεργασία των αφρικανικών κρατών και με τις δύο πλευρές χρονολογείται πολλές δεκαετίες και σε κάθε περίπτωση έχει διαφορετικά οφέλη.

2.2 Το πλαίσιο των Σινοευρωπαϊκών Σχέσεων

Η Κίνα πέρα από συνεργάτη, αποτελεί και ανταγωνιστή. Σαφώς οι μεταξύ τους συμφωνίες αποσκοπούν στην ευημερία και των δύο, ωστόσο αυτό δεν σημαίνει πως

και οι δύο παίκτες δεν είναι επιφυλακτικοί ο ένας για τον άλλον. Οι σχέσεις της ΕΕ με την Κίνα χρονολογούνται από το 1978, όταν υπέγραψαν την πρώτη συμφωνία εμπορίου. Από τότε, υπάρχει πολλή μεγάλη εξέλιξη, με την Κίνα να γίνεται το 2020 ο πρώτος σε κατάταξη εμπορικός συνεργάτης της ΕΕ.

Οι σχέσεις μεταξύ ΕΕ και Κίνας άρχισαν να γίνονται πιο εντατικές από το 2003 και από τότε έχουν ενισχυθεί κατά πολύ. Το 2013, προχώρησαν σε εμβάθυνση αυτών με το *EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation* (Στρατηγική Συμφωνία Συνεργασίας) το οποίο αναφέρει δεσμούς συνεργασίας σε διάφορους τομείς οι οποίοι να ωφελούν και τους δύο, ενώ το 2016 η ΕΕ προχώρησε και στην υιοθέτηση μιας νέας στρατηγικής, την λεγόμενη *Joint Communication to the European Parliament and the Council: Elements for a New Strategy on China*, η οποία στοχεύει στον συνδυασμό κινεζικών και ευρωπαϊκών πολιτικών οι οποίες αφορούν διάφορα πεδία που σχετίζονται με την καθημερινότητα των πολιτών (European Parliament , 2018). Η ραγδαία ανάπτυξη της Κίνας έκανε φανερή την ανάγκη για εντατικοποίηση των σχέσεων τους, οι οποίες θα ωφελούσαν όχι μόνο πολίτες, αλλά και επενδυτές, εμπόρους κτλ.

Ωστόσο, όσο και αν έχουν γίνει πολλές προσπάθειες για την ενίσχυση των δεσμών αυτών, στην ουσία δεν παύουν να υπάρχουν ανησυχίες. Αν και φαινομενικά το 2020 θα έπρεπε να είναι μια από τις καλύτερες χρονιές για τις σινοευρωπαϊκές σχέσεις, στην ουσία η πανδημία, καθώς και πολιτικές εξελίξεις στην Κίνα εμπόδισαν τα πλάνα τους.

Με τα συμφέροντά της να πλήττονται από την κυβέρνηση Trump, η Κίνα στράφηκε προς την ΕΕ. Αν και σε θεωρητικό βαθμό η ώθηση αυτή θα έπρεπε να είχε ως αποτέλεσμα μια αποδοτικότερη συνεργασία, στην ουσία οι όροι των επενδύσεων που επέλεξε η Κίνα για τα ευρωπαϊκά κράτη μέσα στην κινεζική αγορά, σε συνδυασμό με τις στρατηγικές, κατά τα φαινόμενα, χρηματοδοτήσεις της Κίνας στην ευρωπαϊκή ήπειρο, προκάλεσαν δυσαρέσκεια και αμφιβολίες.

Παράλληλα, η στάση της Κίνας απέναντι στην ένωση της με το Χονγκ Κονγκ (Reuters , 2021), η μεταχείριση των Ουιγούρων (BBC NEWS CHINA, 2021) στο Σιντζάνγκ, καθώς και η απόκρυψη στοιχείων εν μέσω πανδημίας, σίγουρα έφερε στην επιφάνεια πολλές συζητήσεις σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα (τομέας ιδιαίτερα σημαντικός για την ευρωπαϊκή πολιτική) και για την διαφάνεια της Κίνας (Julienne, 2020).

Οι παράγοντες αυτοί, φαίνεται πως αποτέλεσαν τροχοπέδη για τις μεταξύ τους σχέσεις. Συγκεκριμένα, λόγω των διαστάσεων που γνώρισε το ζήτημα με τους Ουιγούρους, η ΕΕ πιστή στα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά και υποκινούμενη από την γενική κατακραυγή απέναντι στην μεταχείριση που δέχθηκε η εν λόγω ομάδα, αποφάσισε να παγώσει την συμφωνία σχετικά με τις επενδύσεις, μέχρι να επιλυθεί το ζήτημα. Επίσης, φαίνεται πως υπήρξαν περιστατικά τα οποία έκαναν την ευρωπαϊκή πλευρά να αισθανθεί πως δεν λαμβάνεται ως ισάξιο ή έστω ισχυρό μέλος στην παγκόσμια κλίμακα, υπονομεύοντας έτσι την θέση της στην αγορά (Qing, 2021).

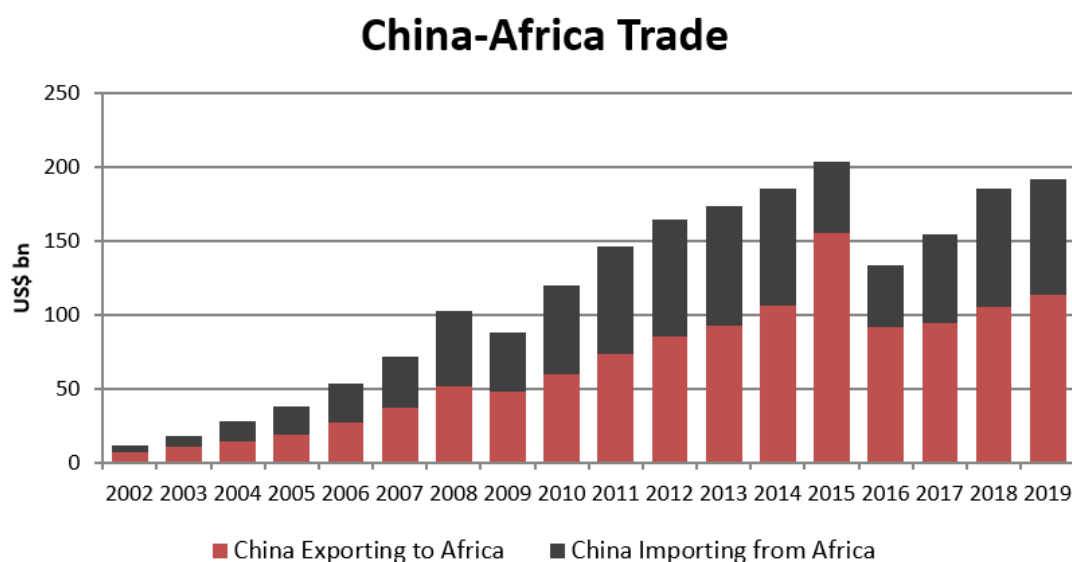
Δεδομένων αυτών των εξελίξεων, φαίνεται πως οι σχέσεις Κίνας-ΕΕ δεν διανύουν την καλύτερη περίοδο τους. Η στάση της ΕΕ απέναντι στις πολιτικές που συνεχίζει να ακολουθεί η Κίνα παρά τις διαβουλεύσεις άλλων κρατών περιπλέκουν τα πράγματα μεταξύ τους (Liboreiro, 2021). Πάντως αξίζει να σημειωθεί, ότι οι πρακτικές της Κίνας δεν ήταν άγνωστες στον παγκόσμιο περίγυρο και ενδεχομένως μπορεί να μην έφτασε στο ίδιο σημείο με τους Ουιγούρους, ωστόσο οι πρακτικές της πολλές φορές δεν συμμορφώνονταν με τις αποδεκτές κατά τα διεθνή δίκαιο νόρμες. Θα μπορούσε επομένως κάποιος παρατηρητής να επισημάνει ότι η στάση της ΕΕ, μπορεί να οφείλεται στις τελευταίες εξελίξεις, αλλά ίσως και στο ότι η ΕΕ αισθάνεται «αδικημένη» ενδεχομένως στις μεταξύ τους σχέσεις.

Όπως φαίνεται πάντως από τις αναφορές που έχει εκδώσει η ΕΕ τα χρόνια (1995, 1998, 2003, 2006, 2016, 2019) από την τελευταία συμπεραίνει κανείς πως η ΕΕ είχε αρχίσει να εκδηλώνει σημάδια επιφυλακτικότητας προς τον εν λόγω συνεργάτη (Men, 2021). Από την αναφορά του 2019 και μετά, φαίνεται πως η Κίνα μάλλον δεν έλαβε υπόψιν τις ανησυχίες της ΕΕ. Παρατηρείται μια ασυνεννοησία μεταξύ των δύο συνεργατών, από την άποψη ότι δεν φαίνεται να επικοινωνούν σε μια αποδοτική βάση, κατά την οποία να αποφεύγονται οποιαδήποτε τροχοπέδη (Committee on Foreign Affairs, 2021).

Οι δεσμοί των δύο πλευρών φαίνεται πάντως να είναι βαθιά ριζωμένες. Αν και το σενάριο να διακόψουν ή έστω να περιορίσουν τις σχέσεις μεταξύ τους στην προκειμένη φάση θα έμοιαζε ιδανικό ή έστω θα μπορούσε να λειτουργήσει με κάποιο τρόπο ως μοχλός πίεσης, στην ουσία τα στοιχεία δείχνουν ότι κάτι τέτοιο θα ήταν ιδιαίτερα επιζήμιο. Η αλήθεια είναι ότι και οι δύο πλευρές επωφελούνται ιδιαίτερα από την συνεργασία τους, ενώ και οι δύο έχουν την γνώση πως το κλίμα που προσπαθούν να δημιουργήσουν ξεπερνά τους ίδιους και έχει ως στόχο την ευημερία των ιδίων και των γύρω τους.

2.3 Αφρική: εμπόριο και συνεργασίες

Οι δεσμοί Κίνας και Αφρικής, αν και έχουν πάρει μια πιο επίσημη μορφή της τελευταίες δεκαετίες, στην ουσία χρονολογούνται από πάρα πολύ παλιά. Η παρουσία της χώρας στην αφρικανική ήπειρο αποτελούσε συχνό φαινόμενο, ακόμη και όταν ο Μάο ήταν ακόμη στην εξουσία. Για παράδειγμα, μέσα στην δεκαετία του 1970, πραγματοποιήθηκε στην Αφρική ένα από τα μεγαλύτερα έργα, το οποίο άλλαξε δραματικά το σκηνικό στην ήπειρο, καθώς όχι μόνο βελτίωσε εμπορικές συναλλαγές, αλλά και προστάτευε το εμπόρευμα από την εμπλοκή άλλων κρατών. Αυτό δεν ήταν άλλο από την αμαξοστοιχία *Tanzam*, με μήκος 1,162 μίλια. Το έργο αυτό αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα έργα στο κόσμο το οποίο δημιουργήθηκε με ξένη αρωγή (Rettman, 1973).

Jan 2021
Source: UN Comtrade

CHINA*AFRICA
RESEARCH INITIATIVE

JOHNS HOPKINS
SCHOOL of ADVANCED
INTERNATIONAL STUDIES

Εικόνα 1. Εμπόριο σε αγαθά και υπηρεσίες μεταξύ Κίνας-Αφρικής πηγή: China Africa Research Initiative, John Hopkins School of Advanced International Studies⁶

Τότε ακόμη, η Κίνα δοκίμαζε το κατά πόσο θα μπορούσε να επενδύσει στην αφρικανική ήπειρο, τώρα όμως το κλίμα έχει αλλάξει ριζικά. Περισσότερες από χίλιες κινεζικές εταιρίες έχουν εισχωρήσει πλέον στην αφρικανική αγορά και μπορεί να είναι ιδιωτικές ή δημόσιες ή κάτι ενδιάμεσο. Σε γενικές γραμμές, οι κινεζικές

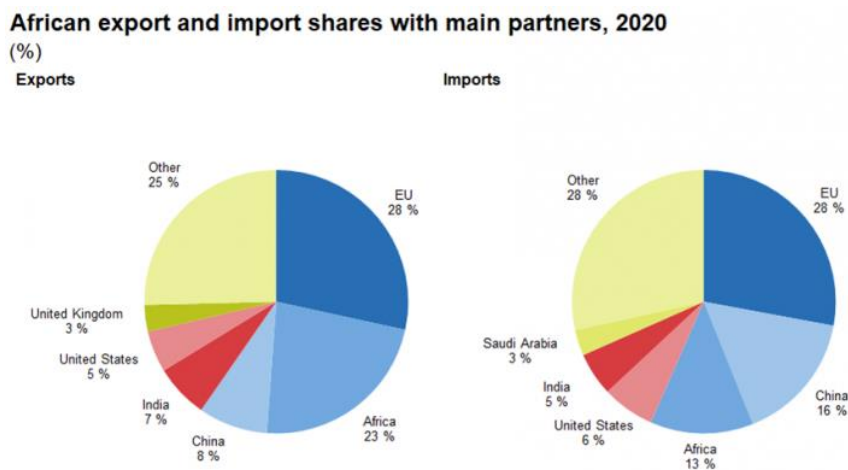
⁶ Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα στο China Africa Research Initiative και στο link: <http://www.sais-cari.org/data-china-africa-trade>

επιχειρήσεις έχουν καταφέρει να λειτουργούν αρκετά ελεύθερα μέσα στην ήπειρο ενώ ως αντάλλαγμα κάνουν επενδύσεις σε άλλα κομμάτια της αφρικανικής οικονομίας ή διευκολύνουν συναλλαγές.

Όπως φαίνεται και από την **Εικόνα 1** που απεικονίζει ένα διάγραμμα των κινεζικοαφρικανικών συναλλαγών σε προϊόντα και υπηρεσίες για την περίοδο 2002-2019, είναι ξεκάθαρο ότι οι εξαγωγές και εισαγωγές μεταξύ τους έχουν αυξηθεί σημαντικά και παραμένουν σχετικά σταθερές (οι τιμές κοστολογούνται σε δισεκατομμύρια αμερικανικά δολάρια).

Η Κίνα εμπορεύεται με πάνω από 53 χώρες μέσα στην αφρικανική ήπειρο, εκ των οποίων έξι ξεχωρίζουν για τις εξαγωγές τους σε Κίνα και αυτές είναι: Ν. Αφρική, Νιγηρία, Αίγυπτος, Αλγερία, Κένυα, Γκάνα, ενώ αντίστροφα για τις εισαγωγές κινεζικών προϊόντων σε αφρικανικά κράτη, κυρίαρχο ρόλο παίζουν: η Αγκόλα, Ν. Αφρική, Δημοκρατία του Κογκό, Λαϊκή Δημοκρατία του Κογκό, Λιβύη και Γκαμπόν. Οι τελευταίες έξι χώρες φαίνεται πως παρέχουν πρώτες ύλες στην κινεζική αγορά, κάτι που φυσικά είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την εγχώρια παραγωγή (Peter Stein, 2021).

Παρόλα αυτά, αν το δούμε από στατιστικής άποψης, αν και η Κίνα παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο για την Αφρική, στην ουσία δεν είναι ο μεγαλύτερος συνεργάτης της.

Source: UN Comtrade

eurostat

Εικόνα 2. Ποσοστά εισαγωγών και εξαγωγών μεταξύ Αφρικής και κύριων συνεργατών, *πηγή Eurostat*⁷.

⁷ Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα στην Eurostat και στο link: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:African_export_and_import_shares_with_main_partners,_2020.png

Όπως διαπιστώνεται από την **Εικόνα 2** τον μεγαλύτερο ρόλο τον κατέχει σε αυτό η ΕΕ.

Η Κίνα έχει δημιουργήσει μια πιο εμπορική σχέση με τις αφρικανικές χώρες, που έχει ως βάση το εμπόριο, τις επενδύσεις και την ανάπτυξη δικτύων και για τις δύο πλευρές (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, n.d.) και στόχο έχει την ευημερία και την ανάπτυξη. Αν και οι σχέσεις τους είναι ιδιαίτερα σημαντικές, φαίνεται πως ΕΕ βρίσκεται στο πραγματικό επίκεντρο, χωρίς αυτό όμως να σημαίνει φυσικά ότι η συνεργασία της Αφρικής με την Κίνα είναι λιγότερο σημαντική. Η ενδεχομένως μεγαλύτερη επιτυχία των ευρωπαϊκοαφρικανικών σχέσεων υπόκεινται στο ότι οι μεταξύ τους σχέσεις πηγαίνουν ίσως βαθύτερα και έχουν επιπλέον στόχους και μέτωπα πέρα από το εμπόριο.

Οι σχέσεις της Αφρικής με την ΕΕ χρονολογούνται επίσης πολλές δεκαετίες. Από την συνθήκη του Γιαουντέ το 1964 μέχρι και σήμερα, η αφρικανική ήπειρος συνεργάζεται στενά με την ΕΕ. Στόχος αυτής της συνεργασίας δεν είναι μόνο το εμπόριο, αλλά πολύ περισσότερο η εμβάθυνση των σχέσεων τους, ενώ η πολιτική που έχει υιοθετηθεί αφορά την βοήθεια προς την ήπειρο και την εξωτερική πολιτική. Το εύρος των σχέσεών τους μπορεί να αγγίζει διάφορους τομείς όπως την κλιματική αλλαγή, το μεταναστευτικό, την ψηφιοποίηση (*digitalization*) κτλ (Αστέριος Χουλιάρης, 2015).

Οι βλέψεις αυτές φαίνεται πως επιζητούν συνεχώς την εξέλιξη. Το 2020 συγκεκριμένα η ΕΕ εξέδωσε την στρατηγική που θα ακολουθήσει για την Αφρική, η οποία ως βάση της όλους αυτούς τους τομείς. Μεγάλο ρόλο παίζουν η πράσινη οικονομία, η ψηφιοποίηση μέσων και η διαφάνεια σε ότι αφορά την κατάσταση στοιχείων που αφορούν δημόσιους τομείς, επενδύσεις, μείωση του επιπέδου ανεργίας, ειρήνη και προστασία, καλύτερη διακυβέρνηση, αποδοτικότερη επικοινωνία κτλ. Στόχος επομένως είναι όχι μόνο να υπάρξει μια πιο ουσιαστική συνεργασία μεταξύ των χωρών, αλλά και να γίνει ανταλλαγή τεχνογνωσίας πάνω σε διάφορα μέσα, ώστε να έχουν την δυνατότητα οι μεν και οι δε να αναπτύξουν καλύτερα τους τομείς πάνω στους οποίους έχουν ένα κοινό συμφέρον. Αυτό, δεν είναι φυσικά μικρό εγχείρημα και σίγουρα χρειάζεται καλή συνεργασία και χρόνο, ωστόσο τα αποτελέσματα υπόσχονται να είναι ιδιαίτερα καρποφόρα (European Commission, 2020).

Και στις δύο πλευρές συνεργασίας, τα πράγματα φαίνεται πως πάγωσαν στιγμιαία εν μέσω της πανδημίας. Τόσο η Κίνα, όσο και η ΕΕ (European Parliament , 2021) χρειάστηκαν να αναθεωρήσουν πολλούς από τους στόχους τους προκειμένου να

δημιουργήσουν μελλοντικά κάτι πιο δημιουργικό εν μέσω της κρίσης. Ωστόσο, βλέποντας πως υπάρχει προθυμία και από όλες τις πλευρές, φαίνεται πως τα πράγματα μπορούν να πάρουν θετική τροπή στο μέλλον.

2.4 Ανακεφαλαίωση

Η ΕΕ φαίνεται να είναι ιδιαίτερα επιφυλακτική εξαιτίας των τελευταίων εξελίξεων στην Κίνα. Αν και καμία από τις δύο πλευρές σε καμία περίπτωση δεν σκέφτεται να διακόψει την συνεργασία μεταξύ τους, το μέγεθος του ζητήματος των Ουιγούρων σε συνδυασμό με το ξέσπασμα της κοινής γνώμης σαφώς και περιπλέκει τα πράγματα. Όπως φαίνεται, τα νέα σχέδια συνεργασίας που υπόσχονταν να φέρουν περαιτέρω εμπάθυνση στις σινοευρωπαϊκές σχέσεις, χρειάστηκαν προσωρινά να μουν σε αναμονή μέχρι να δοθεί κάποια λύση ή έστω διευθέτηση. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει πως κάτι τέτοιο θα μπορέσει να σταθεί ικανό να παγώσει ή να τερματίσει τις σχέσεις μεταξύ αυτών των δύο κολοσσών. Τα επίπεδα συνεργασίας τους είναι τόσο πολλά και σημαντικά, ώστε οποιαδήποτε διακοπή θα μπορούσε να αποβεί επιζήμια. Παράλληλα, οι μεταξύ τους σχέσεις είναι πλέον τόσο πολύπλοκες που ακόμη και το σενάριο να διακόψουν τη συνεργασία τους φαντάζει μη πραγματικό.

Σχετικά με την σχέση των δύο παικτών με την Αφρική, φαίνεται πως και οι δύο έχουν προσεγγίσει την ήπειρο με διαφορετικό τρόπο. Ο κάθε παίκτης στοχεύει στα σημεία που όχι μόνο τον επωφελούν, αλλά και που ο ίδιος πιστεύει ότι μπορεί να φέρει μια ουσιαστική αλλαγή στα αφρικανικά κράτη. Σε κάθε περίπτωση όμως, το αποτέλεσμα για την Αφρική είναι το ίδιο: η ήπειρος αργά αλλά σταθερά κατάφερε χάρη στα δίκτυα που ανέπτυξε και την τεχνογνωσία που αξιοποίησε να αλλάξει τα αφρικανικά κράτη πως το καλύτερο, φέρνοντας σε πολλές περιπτώσεις ένα κλίμα ευημερίας το οποίο έλειπε τα προηγούμενα χρόνια.

Κεφάλαιο 3: Βασικότερες σχέσεις ΕΕ & Κίνας

3.1 Εισαγωγή

Η σχέση Κίνας-ΕΕ δεν έχει μόνο οικονομική χροιά. Το εύρος της, αγγίζει και άλλους τομείς, οι οποίοι αποσκοπούν στην εμπάθυνση των σχέσεών τους, κάνοντας έτσι την συνεργασία τους πιο αποδοτική. Στην Στρατηγική Συμφωνία Συνεργασίας

(European Commission, 2020) αναφέρονται τέτοιου είδους τομείς, οι οποίοι λειτουργούν συνδυαστικά με αυτούς που αφορούν το εμπόριο την προστασία κτλ. Η συμφωνία αυτή αντικατοπτρίζει το πόσο στενή και πολυεπίπεδη είναι η συνεργασία τους, ενώ υπογραμμίζει παράλληλα και το πόσο δύσκολη θα ήταν μια τυχόν διακοπή.

Σε αυτό το σημείο θα γίνει αναφορά σε καθένα από αυτούς τους τομείς της Συμφωνίας, ώστε να γίνουν πιο αντιληπτές οι μεταξύ τους σχέσεις, να διασαφηνιστούν τα κομμάτια που αποτελούν προτεραιότητα για την συνεργασία τους, αλλά και για να αναδειχθούν οι τομείς πάνω στους οποίους συνεργάζονται ενεργά. Θα γίνει ωστόσο μια πιο εκτενής αναφορά στο κομμάτι του εμπορίου και των επενδύσεων, καθώς αποτελούν ιδιαίτερα σημαντικούς τομείς. Να σημειωθεί ότι λόγω του πλήθους των τομέων δεν μπορεί να γίνει αναλυτική αναφορά στον καθένα, ωστόσο θα γίνει μια αναφορά στις συνθήκες όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί τα τελευταία χρόνια.

3.1 Ειρήνη και Ασφάλεια

Η ειρήνη και η γενικότερη αίσθηση ασφάλειας είναι ιδιαίτερα σημαντική για την ΕΕ και την Κίνα. Μέσα από μια σειρά συνεργασιών, σκοπό έχουν να εφαρμόσουν ένα όσο το δυνατόν ασφαλέστερο περιβάλλον όχι μόνο για τους πολίτες και των δύο πλευρών, αλλά και για τις γειτονικές τους περιοχές όπως είναι η Κεντρική και Ανατολική Ασία, η Αφρική κτλ. Για την επίτευξη του έργου αυτού, σημαντικό ρόλο παίζει η συνεννόηση και ο διάλογος. Μέσα από τη πλατφόρμα του «*EU-China High Level Strategic Dialogue*»⁸ ή εν συντομία ο Στρατηγικός Διάλογος, γίνεται προσπάθεια προώθησης πολιτικών και στρατηγικών που αφορούν τέτοια ζητήματα, ενώ παράλληλα συζητούν τυχόν ζητήματα που ανακύπτουν.

Ο αποδοτικότερος διάλογος φυσικά και αποσκοπεί στην ειρήνη, αλλά παράλληλα δημιουργεί και ένα ασφαλέστερο περιβάλλον, πάνω στο οποίο θα μπορούν να

⁸ Το *EU-China High Level Strategic Dialogue* αφορά ένα γενικότερο διάλογο, μέσα στον οποίο συμπεριλαμβάνονται διάφοροι τομείς προς συζήτηση. Ένας από αυτούς είναι και το «*EU-China High-Level People-to-People*» το οποίο ξεκίνησε το 2012. Σε αυτόν τον Διάλογο συγκεντρώνονται άτομα που βρίσκονται στο χώρο λήψης αποφάσεων, καθώς και ειδικοί που σχετίζονται με το φύλο, την άθληση, την παιδεία, κτλ, προκειμένου να συζητηθούν και να εφαρμοστούν πρακτικές οι οποίες μελλοντικά μπορούν να είναι αποδοτικές για την ΕΕ και την Κίνα (European Commission, 2020). Πέρσι έγινε η δέκατη συνάντηση Στρατηγικού Διαλόγου μεταξύ των δύο μερών και στόχο είχε όχι μόνο την ενημέρωση και των διάλογο πάνω στους δύο τομείς, αλλά και την προετοιμασία για την Σύνοδο Κορυφής που έγινε τον Ιούνιο (δηλαδή λίγο μετά την συνδιάσκεψη) και καλύτερη προετοιμασία για την Ατζέντα του 2025 που έχουν σκοπό να φέρουν εις πέρας (Virginie BATTU-HENRIKSSON, 2020).

συζητώνται ζητήματα που αφορούν το εμπόριο, την ασφάλεια, την οικονομία, τις τηλεπικοινωνίες, τον περιορισμό παράνομου εμπορίου (ιδιαίτερη βάση δύναται στην αποτροπή και έλεγχο για πυρηνικά), την ενίσχυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ελευθερία κίνησης προσώπων με ευκαιρίες για σπουδές, διαμονή και εργασία ανάμεσα σε αυτές τις δύο χώρες.

Επίσης, δίνεται βάση στο καλύτερο συντονισμό πριν από μεγάλα φόρουμ, ώστε να υπάρχει η απαραίτητη διαφάνεια που χρειάζεται προκειμένου όχι μόνο να επεξεργάζονται αποδοτικότερα ζητήματα, αλλά και να υπάρχει μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τους διεθνούς φορείς με τους οποίους έρχονται σε επαφή, όπως είναι ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) και οι G20.

Όλα αυτά τα σημεία αφορούν κυρίως χερσαίες υποθέσεις. Φυσικά όμως υπάρχει πρόβλεψη και για τα διεθνή ύδατα. Η θάλασσα αποτελεί για και για τις δύο πλευρές ένα από τα αρχαιότερα μέσα εμπορίου. Μέχρι και σήμερα εξακολουθεί να διατηρεί αυτόν τον ρόλο με την ΕΕ και την Κίνα να βρίσκονται μάλιστα στις υψηλότερες θέσεις των ναυτικών εμπορικών δυνάμεων. Έτσι, είναι σημαντικό να υπάρχει και ένα ασφαλές περιβάλλον και για τα υδάτινα περιβάλλοντα προκειμένου τα εμπορεύματα τους να κυκλοφορούν ελεύθερα. Είναι επομένως σημαντικός ο διάλογος και σε αυτόν τον τομέα.

3.2 Ευημερία

Πέρα από το εμπόριο και τις επενδύσεις που αποτελούν ενδεχομένως τους βασικότερους τομείς ως προς το κομμάτι της ευημερίας, σημαντικό ρόλο παίζουν παράλληλα οι βιομηχανία και πληροφορίες, η γεωργία και οι μεταφορές.

Όσον αφορά το πρώτο κομμάτι, σκοπός είναι μέσω του «*EU-China Industrial Dialogue and Consultation Mechanism*»⁹ να ενδυναμωθεί το κομμάτι που έχει να κάνει με την βιομηχανία των αυτοκινήτων, τα πλοία, τα υλικά που χρησιμοποιούνται ως πρώτη ύλη για την δημιουργία αυτών, για ζητήματα που αφορούν τις μικρές και μεγάλες υπηρεσίες κτλ και έπειτα με αυτό το κομμάτι των τηλεπικοινωνιών αλλά και των τεχνολογιών που σχετίζονται με αυτές.

Στη συνέχεια, όσον αφορά την γεωργία, σκοπός είναι να αξιοποιηθεί όσο το δυνατόν περισσότερο το ήδη υπάρχον Σχέδιο Συνεργασίας ΕΕ-Κίνας για Γεωργία και

⁹ Αποτελεί μέρος τους Στρατηγικού Διαλόγου και αφορά το κομμάτι των βιομηχανιών και ό,τι σχετίζονται με αυτές.

Αγροτική Ανάπτυξη¹⁰ το οποίο αφορά το κομμάτι αυτό. Στόχος είναι η δημιουργία μιας αποδοτικότερης παραγωγής, η οποία θα αποφέρει καλύτερης ποιότητας προϊόντα τα οποία θα είναι ελεγμένα και ασφαλή για τους καταναλωτές. Επίσης, μεγάλη προτεραιότητα δίνεται και στην διανομή των προϊόντων στις μεταξύ τους αλλά και παγκόσμιες αγορές, προκειμένου να τηρούν τους υγειονομικούς ελέγχους και παράλληλα δίνεται βαρύτητα στον περιορισμό και αποτροπή της παράνομης αλιείας. Μέσα από συνέδρια, κοινές πολιτικές, νόμους και πρωτοβουλίες, η ΕΕ με την Κίνα θέλουν να συνεχίσουν την ανάπτυξη αυτού του ασφαλούς περιβάλλοντος για τους πολίτες τους.

Τέλος, όσον αφορά τις μεταφορές και υποδομές, μεγάλη σημασία έχει η επέκταση και ο εκσυγχρονισμός των υπαρχόντων δικτύων. Ανεξάρτητα με το αν αυτά ανήκουν σε στεριά, θάλασσα ή αέρα, τα δίκτυα αυτά είναι σημαντικό να παραμείνουν ασφαλή και εκσυγχρονισμένα. Παράλληλα, σημασία δίνεται στην διαφάνεια αυτών των συστημάτων, καθώς είναι σημαντικό να παραμείνουν ελεγχόμενα και αποδοτικά, ενώ υπάρχουν και σχέδια για μελλοντική ενδυνάμωση πολιτικών που αφορούν τα κοινά οικονομικά και τους στόχους τους.

3.2.1 Εμπόριο

Το εμπόριο είναι ένας από τους σημαντικότερους τομείς συνεργασίας για την ΕΕ και την Κίνα. Ως τομέας συνεχίζει να εξελίσσεται και αναπτύσσεται καθημερινά, ενώ χρειάζεται συνεχής προστασία και συζήτηση για την βελτίωσή του.

Κάθε χρόνο, τόσο ο τομέας του εμπορίου και των επενδύσεων συζητώνται και επεξεργάζονται από τους δύο παίκτες, προκειμένου να λειτουργήσει αποδοτικά, οποιοδήποτε οικονομικό ζήτημα που σχετίζεται με αυτούς, καθώς και η πορεία και προστασία τους.

Ως τομέας, το εμπόριο επηρεάζεται συνεχώς από τις τελευταίες εξελίξεις. Παρά τα μέτρα που λαμβάνονται για την ομαλή ροή του, πολλές φορές οι γενικότερες συνθήκες προξενούν μια αλυσιδωτή σειρά αλλαγών. Για παράδειγμα, η άνοδος του προέδρου Trump στην εξουσία, είχε ως αποτέλεσμα να ξεκινήσει ένας φαινομενικά «εμπορικός πόλεμος» εναντίον των κινεζικών προϊόντων, κάτι που με την σειρά του όμως είχε ως άμεσο αποτέλεσμα την ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ Κίνας και ΕΕ.

¹⁰ Το Σχέδιο αυτό τέθηκε σε εφαρμογή 2005 (European Commission, 2012).

Φυσικά, όσο στενές και αν είναι οι σχέσεις μεταξύ τους, δεν παύει να υπάρχει μια συστηματική αντιπαλότητα, η οποία πολλές φορές έχει φέρει τις δύο πλευρές σε ρήξη. Πολλές φορές προκύπτουν διαφωνίες δεδομένου ότι τα διακυβερνητικά συστήματα και των δύο είναι διαφορετικά όχι μόνο ως προς τον τρόπο οργάνωσης και οικονομίας. Η Κίνα για παράδειγμα συνεχίζει να διατηρεί σε αρκετούς τομείς του δημοσίου, των επιχειρήσεων κτλ, ένα αυστηρότερο έλεγχο, ο οποίος αντιβαίνει την ευρωπαϊκή οργάνωση. Αυτό, πολλές φορές επιφέρει κολλήματα στην αγορά, τα οποία όχι μόνο οδηγούν σε καθυστερήσεις, αλλά και μπορούν να γίνουν ιδιαίτερα επιζήμια (European Parliament , 2020).

Σύμφωνα με τα παραπάνω και από μια πιο αφηρημένη σκοπιά, θα έλεγε κανείς πως οι σχέσεις μεταξύ των δύο συνεργατών δεν είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές. Ωστόσο, η συνεχής προσπάθεια για γεφύρωση των χασμάτων και η σταθερή επικοινωνία τους, σαφώς δεν θα μπορούσε να αφήσει κάποιον απαισιόδοξο για το μέλλον τους. Άλλωστε, οι εμπορικές τους σχέσεις είναι τόσο στενές και επικερδής, που σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσε να γίνει παύση αυτών.

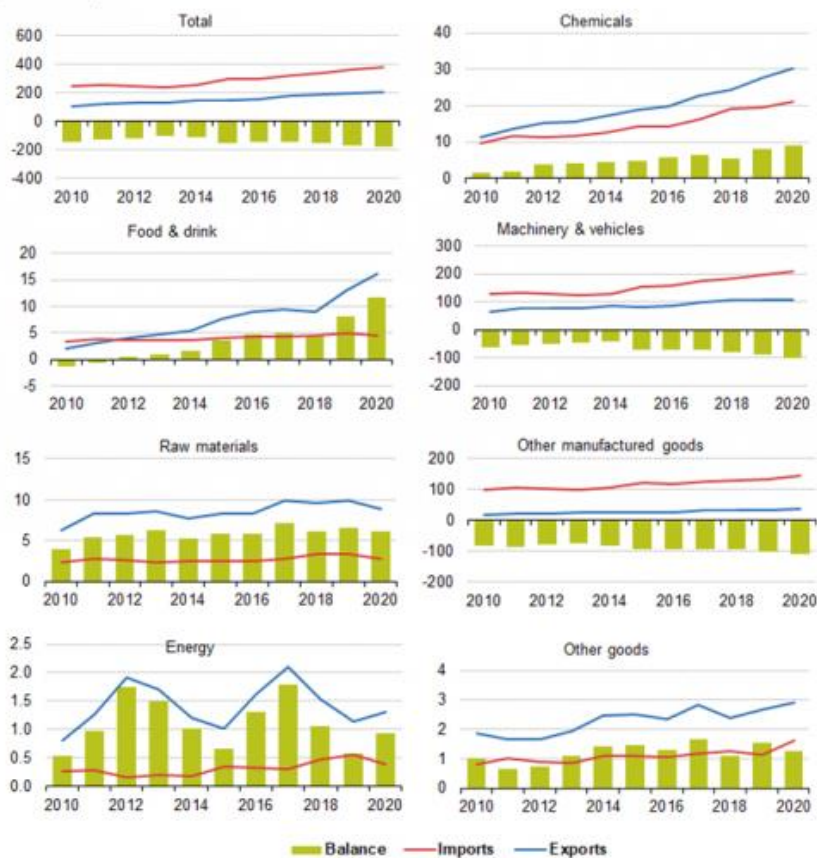
Σε αυτό το σημείο θα γίνει μια γενικότερη αναφορά στο εμπόριο, προκειμένου να γίνει φανερή η σημασία του τομέα αυτού.

Η Κίνα αποτελεί για την ΕΕ τον πρώτο μεγαλύτερο εταίρο σε εισαγωγές και τον δεύτερο σε εξαγωγές. Κατά μέσο όρο τα κέρδη από τις μεταξύ τους σχέσεις καθημερινά φτάνουν στο ύψος του ενός δισεκατομμυρίου. Η ΕΕ εισάγει κατά βάση από την Κίνα είδη ρουχισμού, καταναλωτικά προϊόντα, εξαρτήματα και ηλεκτρικές συσκευές, ενώ αντίστοιχα εξάγει αεροσκάφη, χημικά προϊόντα, συσκευές και εξαρτήματα. Η **Εικόνα 3** απεικονίζει στατιστικά την αυξομείωση εισαγωγών και εξαγωγών μεταξύ ΕΕ-Κίνας μεταξύ των ετών 2010-2020. Παρατηρείται, ότι την μεγαλύτερη διαφορά την παρουσιάζει ο τομέας της ενέργειας, ενώ σχετικά σταθερά παραμένουν οι κατηγορίες «*other manufactured goods*» (άλλα βιομηχανοποιημένα προϊόντα) και «*other goods*» (άλλα προϊόντα). Στις τελευταίες δύο κατηγορίες ανήκουν κυρίως τα είδη ρουχισμού και τα καταναλωτικά προϊόντα. Το γεγονός αυτό φανερώνει ότι οι ανάγκες αυτών των ειδών δεν επηρεάζεται στον ίδιο βαθμό με τις υπόλοιπες κατηγορίες, αφού η αναγκαιότητά τους υπάρχει πάντα (Eurostat, 2021).

Αν και το εμπόριο παραμένει σχετικά σταθερό μεταξύ των δύο εταίρων, η πανδημία φαίνεται πως προξένησε μια πτώση σε εισαγωγές και εξαγωγές μεταξύ τους (Eurostat, 2021). Όπως φαίνεται και στην **Εικόνα 4** που απεικονίζει στατιστικά το εμπόριο Κίνας-ΕΕ για τα έτη 2019-2020, οι τελευταίες μετρήσεις από το 2020

φανερώνουν ότι μεταξύ των μηνών Μάρτιο-Δεκέμβριο, οι τιμές δυσκολεύτηκαν να παραμείνουν σταθερές.

EU trade with China by group, 2010-2020
(€ billion)

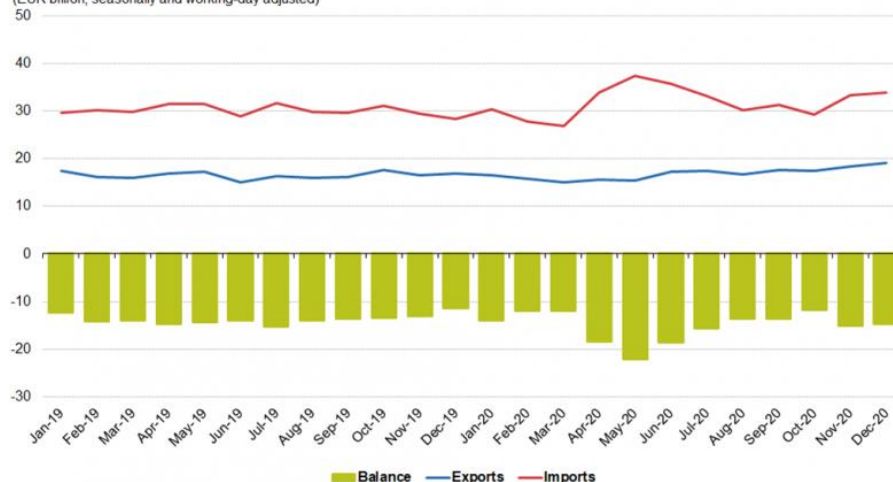
Source: Eurostat (online data code: ext_st_eu27_2020sitc and DS-018995)

eurostat

Εικόνα 3. Εμπόριο ανά κατηγορίες προϊόντων μεταξύ ΕΕ-Κίνας για τα έτη 2010-2020, Πηγή: (Eurostat, 2021)

EU trade in goods with China, 2019-2020

(EUR billion, seasonally and working-day adjusted)

Source: Eurostat (online data code: ext_st_eu27_2020sitc)

eurostat

Εικόνα 4. Εμπόριο σε αγαθά μεταξύ Κίνας-ΕΕ, 2019-2020 Πηγή: (Eurostat, 2021)

Πιο συγκεκριμένα, η αιτία αυτής της μετάπτωσης οφείλεται στην αλλαγή των αναγκών. Με την πανδημία να αναγκάζει τον πληθυσμό να παραμείνει σε καραντίνα ώστε να αποφευχθεί η διασπορά, είναι φυσικό ότι δεν υπήρχε ο ίδιος βαθμός ανάγκης για τα προϊόντα που παραδοσιακά είχαν την πρωτιά όπως τα ηλεκτρικά είδη και συσκευές, είδη ρουχισμού και τα παραπροϊόντα τους. Στην ουσία με τον COVID-19, δημιουργήθηκε η ανάγκη για ιατρικό εξοπλισμό, μάσκες και γενικά οτιδήποτε σχετίζονταν με τον ιατρικό τομέα. Οι ανάγκες επομένως διαμόρφωσαν την αγορά με τέτοιο τρόπο ώστε δεν μειώθηκαν οι συναλλαγές μεταξύ τους, αλλά προσαρμόστηκαν στις απαιτήσεις που προέκυψαν (Eurostat, 2020).

Η πανδημία έκανε επίσης φανερό, ότι καμία χώρα δεν μπορούσε να ανταπεξέλθει μόνη της στην αντιμετώπιση του κρίσης. Εξαιτίας αυτού, η αγορά έπρεπε να κινηθεί γρήγορα προκειμένου να καλύψει τις ανάγκες που αυξάνονταν καθημερινά. Μία ιδιαίτερα σημαντική κίνηση που έκανε τόσο η Κίνα, όσο και η ΕΕ, ήταν να μειώσει τους δασμούς στις εισαγωγές όσον αφορά τα φαρμακευτικά προϊόντα και παραπροϊόντα (Dr. Nils Redeker, 2020). Όλο αυτό, έγινε χωρίς να μειωθούν οι διαδικασίες για τον έλεγχο καταλληλότητας των προϊόντων αυτών, κάτι που είναι αρκετά σημαντικό, διότι όχι μόνο υπήρχε πιστοποίηση, αλλά και παράλληλα η όλη διαδικασία έγινε εν τέλη πολύ πιο γρήγορα αφήνοντας έτσι μικρές ελλείψεις κατά την διάρκεια της πανδημίας (Stellinger, 2020).

Ωστόσο, μέσα στο 2021, φαίνεται πως τα πράγματα έχουν λάβει διαφορετική τροπή ως προς τους δασμούς. Από τις 1/7/21, η ΕΕ θέλοντας να περιορίσει τον αθέμητο ανταγωνισμό, επέβαλε νέα κόστη εκτελωνισμού. Επικεντρωμένη στο *e-commerce*¹¹ και επικαλούμενη τους φορολογικούς κινδύνους που υποκρύπτουν οι συναλλαγές αυτές, όρισε μια σειρά νέων φόρων, οι οποίοι αφενός υπόσχονται να αποφέρουν καλύτερο έλεγχο στις εισαγωγές που γίνονται σε ευρωπαϊκό έδαφος, αλλά αφετέρου έχουν άμεση επίπτωση σε ιδιώτες και επιχειρήσεις. Πιο συγκεκριμένα, για αγορές αξίας προϊόντων χαμηλότερο των 150€ θα υπόκεινται σε ειδικό φόρο, καταργώντας μάλιστα και το πλαφόν των 22€ που μέχρι τώρα δεν υπόκεινταν σε εκτελωνισμό (Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, 2021). Το γεγονός αυτό, σίγουρα θα επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό τις εισαγωγές προϊόντων από άλλες

¹¹ Μετάφραση: Ηλεκτρονικές Αγορές και αγορές εξ αποστάσεως.

χώρες, εκ των οποίων φυσικά ανάμεσά τους βρίσκεται και η Κίνα, ωστόσο αυτό θα φανεί μέσα στο 2022.

3.2.2 Επενδύσεις

Το Σύμφωνο Επενδύσεων ΕΕ-Κίνας (EU-China Investment Agreement / CAI) προβλέπει μεταξύ άλλων την προστασία των επενδύσεων ανεξαρτήτως από ποιον προέρχονται, καθώς επίσης και την διασφάλιση μιας ελεύθερης αγοράς. Δεδομένου ότι οι επενδύσεις έχουν εξέχουσα σημασία για την ανάπτυξη πλήθος τομέων, σημαντικό είναι να παραμείνουν όσο το δυνατόν χαμηλότεροι οι τυχόν περιορισμοί, προκειμένου να προσελκυσθούν ευκολότερα και οι μελλοντικοί επενδυτές. Τέτοιου είδους ρυθμίσεις φαίνεται πως υιοθετούνται συνεχώς εντός των νομοθεσιών των δύο χωρών. Στόχος των ρυθμίσεων αυτών είναι τόσο οι επενδυτές, όσο και οι επενδύσεις να είναι ασφαλείς.

Με το ενδεχόμενο της Κίνας να εντάσσεται στην Συμφωνία για τις Δημόσιες Συμβάσεις^{[12][13]} (Government Procurement Agreement - GPA) μέσα στα πλαίσια του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), οι συνθήκες για καλύτερες επενδύσεις, αλλά και αποδοτικότερο εμπόριο, έχουν ενταθεί. Παρά το γεγονός ότι η Κίνα δεν έχει καταφέρει ακόμη να ενταχθεί στην συμφωνία, η πρόθεση για αποδοτικότερη συνεργασία μεταξύ των δύο πλευρών και η βελτίωση ενός πεδίου για επενδύσεις που θα εντάσσεται μέσα στα πλαίσια του ΠΟΕ και των G20, είναι έντονη. Για την επίτευξη των στόχων τους χρησιμοποιούνται στο έπακρον όχι μόνο οι συμφωνίες, αλλά και οποιοδήποτε μέσω επικοινωνίας διαθέτουν για έναν αποδοτικότερο διάλογο.

Κάτι που υπόσχεται να επιφέρει μια θετική αλλαγή στο μέλλον είναι η Διμερής Συμφωνία Επενδύσεων (Bilateral Investment Treaty / BIT). Έπειτα από έξι χρόνια και τριανταπέντε κύκλους διαπραγματεύσεων τον Δεκέμβρη του 2020, η ΕΕ υποσχέθηκε να προχωρήσει στην εφαρμογή ορισμένων διακανονισμών, οι οποίοι θα εφαρμόζονταν ένα χρόνο αργότερα. Στόχος της συμφωνίας είναι οι κινεζικές

¹² Η GPA συμφωνία μέσα στα πλαίσια του ΠΟΕ, είναι μια πολυμερής συμφωνία που αποτελείται είτε από μέλη είτε παρατηρητές και αφορά το άνοιγμα των αγορών μεταξύ των μελών (World Trade Organisation, 2021).

¹³ Η Κίνα υπέβαλε το 2019 την έβδομη αναθεωρημένη αίτηση για ένταξη στο GPA. Ένας παράγοντας που επιθυμεί να προσθέσει προκειμένου να ολοκληρώσει την ένταξή της αφορά το στρατιωτικό κομμάτι. Να σημειωθεί ότι η χώρα εξακολουθεί να μην είναι μέλος του GPA εν έτη 2021 (World Trade Organisation, 2019).

δημόσιες επιχειρήσεις να αποκτήσουν έναν χαρακτήρα που να την κάνει πιο ανοιχτή στην αγορά, κάτι που είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τους ξένους επενδυτές.

Αν και θεωρητικά φαινόταν πως υπήρχε πρόθεση για μείωση των κινεζικών δικλίδων που εμποδίζουν την ελευθερία για επενδύσεις της ΕΕ στην Κίνα, οι τελευταίες εξελίξεις (βλ. Κεφ.1) έδειξαν πως κάτι τέτοιο δεν καρποφόρησε. Δεδομένης της φύσης της κινεζικής οικονομίας, η οποία είναι ιδιαίτερα παρεμβατική στο εσωτερικό της, δημιουργούνται αρκετά προβλήματα τόσο σε επενδύσεις όσο και σε εμπόριο. Έτσι, τόσο μέσα στην ίδια την Κίνα, όσο και στο εξωτερικό με της πιο παγκοσμιοποιημένες κινεζικές επιχειρήσεις, η ΕΕ πολλές φορές αντιμετωπίζει έναν άνισο ανταγωνισμό, από τον οποίο θίγονται ως επί των πλείστον τα συμφέροντά της.

Παράλληλα, δεν είναι άγνωστο ότι η Κίνα λειτουργεί επιλεκτικά ως προς την φιλελευθεροποίηση συγκεκριμένων τμημάτων τη οικονομίας της για ξένους και μη επενδυτές στο εσωτερικό της. Αν και έχει γίνει μια σχετική πρόοδος ως προς αυτό το κομμάτι μέσα στο 2020 κυρίως με την άρση περιορισμών σε πετρελαϊκές εταιρίες ή καυσίμων, οικονομικές και εμπορικές υπηρεσίες κτλ και ενώ στην αρχή του ίδιου έτους τέθηκε και σε εφαρμογή ο Νόμος Ξένων Επενδύσεων (Foreign Investment Law / FIL) από την Κίνα¹⁴ (Grundmann, 2019), φαίνεται πως η ανταγωνιστικότητα παρά ουδέτερη δεν είναι. Οι ευρωπαϊκές εταιρίες εξακολουθούν να μην αντιμετωπίζονται ευνοϊκά από την κινεζική αγορά, ενώ αντίστοιχα οι κινεζικές φαίνονται να επωφελούνται από την ευρωπαϊκή νομοθεσία η οποία δεν προβαίνει σε τέτοια διάκριση.

Ένα ακόμη αγκάθι στις σχέσεις τους αποτελούν οι ήδη υπάρχων κινεζικοί νόμοι που εμποδίζουν την ομαλή λειτουργία των επενδύσεων. Για παράδειγμα, ο *National Intelligence Law*¹⁵, ο *Cybersecurity Law*¹⁶ και το *Blocking Statute*¹⁷ (το τελευταίο

¹⁴ Ο FIL αφορά την προφύλαξη των δικαιωμάτων των ξένων επενδυτών και την φύλαξη των πνευματικών τους δικαιωμάτων, ενώ φροντίζει και για την ίση μεταχείριση σε των ξένων και εγχώριων επιχειρήσεων (Grundmann, 2019).

¹⁵ *National Intelligence Law* (Νόμος περί πληροφοριών): αφορά Κινέζους και ξένους πολίτες, καθώς και επιχειρήσεις και οργανισμούς που συνεργάζονται μαζί τους. Στην ουσία ο νόμος τους υποχρεώνει να μοιραστούν πληροφορίες, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι δεν λειτουργούν εναντίον του Κομμουνιστικού Κόμματος, αφού κάτι τέτοιο θεωρείται αδίκημα. Ο νόμος επιτρέπει στην κινεζική κυβέρνηση να ερευνήσει οποιονδήποτε τομέα της επιχείρησης/οργανισμού/ιδιώτη κτλ, προκειμένου να βεβαιωθεί ότι οποιαδήποτε ενέργειά του δεν αντιβαίνει τον νόμο και δίκαιο (Tanner, 2017).

¹⁶ *Cybersecurity Law* (Νόμος για ασφάλεια δεδομένων): επιτρέπει την συλλογή δεδομένων από την Κίνα. Σε περίπτωση που κάποια εταιρία/επιχείρηση κτλ, αντιβαίνει το κινεζικό δίκαιο, η κινεζική κυβέρνηση έχει το δικαίωμα να ανακαλέσει την άδεια του εν λόγω εξεταζόμενου. Επίσης, επιτρέπει στην Κίνα να επικαλεστεί και διασυννοριακή ανταλλαγή δεδομένων, κάτι που επιτρέπει στον έλεγχό της να ξεπερνά τα σύνορά της (Chen, 2021).

¹⁷ *Blocking Statute* / Blocking Statute to Counteract Unjustified Extraterritorial Application of Foreign Legislation (Καθεστώς Αποκλεισμού για την Αντιμετώπιση της Εφαρμογής Ξένων Νόμων): σε

εφαρμόστηκε τον Ιανουάριο του 2021) σαφώς και εμποδίζουν τις ξένες επιχειρήσεις, αλλά και τους επενδυτές να λειτουργούν πιο ελεύθερα μέσα στην κινεζική αγορά, αφού όλες τους οι κινήσεις ελέγχονται από το κινεζικό δίκαιο. Παράλληλα, τα σχέδια της χώρας να ανεξαρτητοποιηθεί όσο το δυνατόν περισσότερο από την ξένη τεχνολογία μέχρι το 2025, σε συνδυασμό με την αλλαγή στα σχέδια πίστωσης σε εισαγωγές, σαφώς και προβληματίζει τους επενδυτές (Grieger, 2021). Η CAI αναμένεται να περιορίσει τέτοιου είδους ζητήματα, όπως φαίνεται από το τελευταίο οργανωμένο σχέδιο (European Parliament, 2021) ωστόσο πολλοί εξακολουθούν να παραμένουν απαισιόδοξοι απέναντι στο ζήτημα.

Σε αυτό το σημείο, θα μπορούσε να αναρωτηθεί κανείς αν ο τομέας των επενδύσεων είναι τόσο σημαντικός ώστε να υποβάλλουν οι δύο χώρες τους εαυτούς τους στην διαδικασία των επαναδιαπραγματεύσεων, συζητήσεων κτλ. Η αλήθεια είναι κάπου στη μέση. Στις **Εικόνες 5 και 6**, απεικονίζεται το αντίκτυπο των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) από την ΕΕ προς την Κίνα και αντίστροφα για το διάστημα 2015-2020 ανάλογα τους τομείς. Αν και φαινομενικά τα ποσά αυτά μοιάζουν αστρονομικά, στην ουσία συνείσφεραν γύρω στο 6,5% των συνολικών ευρωπαϊκών ΑΞΕ (**Εικόνα 7**) όπως έδειξαν οι τελευταίες μετρήσεις του 2020. Σαφώς, μεγάλο ρόλο στην μείωση του ποσοστού αυτού έπαιξε αφενός η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, αφού πολλές κινεζικές επιχειρήσεις χρειάστηκε να μεταβάλλουν τα υπάρχοντα σχέδιά τους ή να τροποποιήσουν μελλοντικές επενδύσεις και αφετέρου ο αυστηρός έλεγχος των επενδύσεων στον οποίο προέβη η ΕΕ με την αφορμή της άνισης μεταχείρισης των αντίστοιχων ευρωπαϊκών στο κινεζικό έδαφος (Agatha Kratz, 2021).

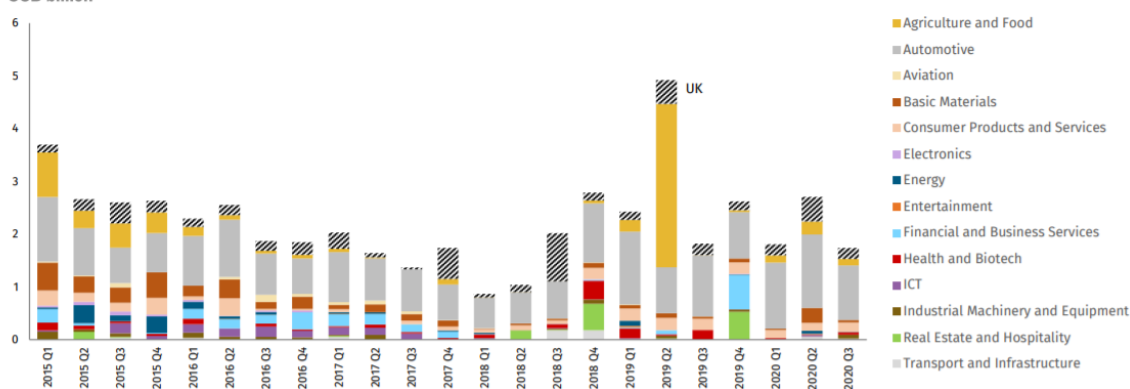
Γίνεται επομένως αντιληπτό, ότι η συνεισφορά των κινεζικών ΑΞΕ στην ευρωπαϊκή αγορά είναι σε γενικές γραμμές μέτρια. Παρόλα αυτά, σημασία δεν έχει τόσο το ποσοστό αυτό, όσο έχει η συνεισφορά του. Τα τελευταία δέκα χρόνια, η Κίνα μέσω της αγοράς και συγχώνευσης επιχειρήσεων, ή την δημιουργία θυγατρικών επιχειρήσεων, κατάφερε αφενός να συνεισφέρει το ποσό των \$348 δισεκατομμυρίων στην ΕΕ (Zeneli, 2019), αλλά πολύ περισσότερο δημιούργησε ευκαιρίες για την ευρωπαϊκή αγορά. Με αυτό το τρόπο, συνέβαλε στην δημιουργία ευκαιριών και την ανάπτυξη, κάτι που σαφώς είναι ιδιαίτερα σημαντικό και σπουδαίο.

αντίθεση με την ευρωπαϊκή νομοθεσία που επιτρέπει μια είδος διακριτικότητα προς το ζήτημα, η κινεζική νομοθεσία προβλέπει ότι η ξένες επιχειρήσεις που βρίσκονται στην Κίνα υποχρεούνται να εφαρμόσουν το κινεζικό δίκαιο, απαλλαγμένες από την δική τους νομοθεσία πάντα, ειδάλλως υπάρχουν κυρώσεις (B. Chen Zhu, 2021).

Industries

Value of Completed EU FDI Transactions in China by Industry*

USD billion

Source: Rhodium Group. *Data covers EU-27 with the UK displayed separately.

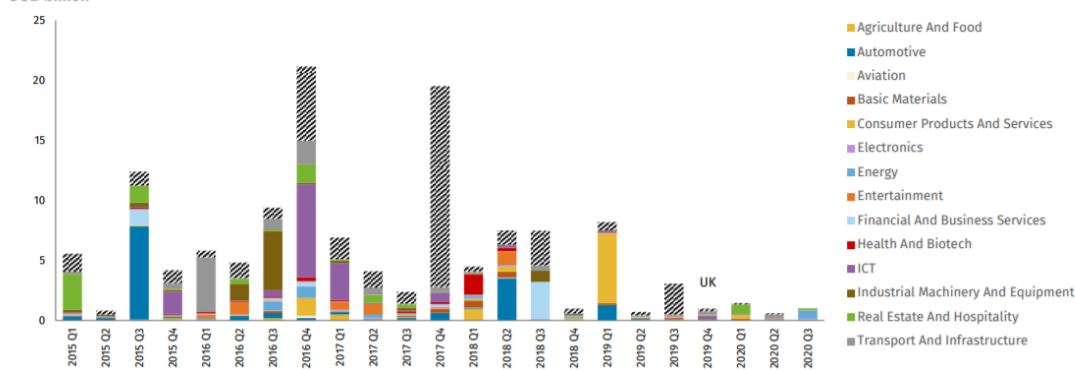
- **Automotive** (\$1 billion) again accounted for more than 50% of completed EU FDI in China in 3Q 2020, mainly due to ongoing multi-year greenfield investments by BMW, Lithium Werks BV, Daimler AG, and Renault.
- **Consumer Products and Services** ranked second after the auto industry due to ongoing greenfield expansions such as IKEA's Livat Center and Azelis Holding's purchase of Cosbond Shanghai International Trading. **Health and Biotech** came in third due to projects such as Boehringer Ingelheim's Shanghai Innovation Hub and Unither Pharmaceuticals' acquisition of Nanjing Ruinian Baisite Pharmaceutical.

Εικόνα 5. Αξία κινεζικών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων προς της ευρωπαϊκές επιχειρήσεις για τα έτη 2015-2020, Πηγή: (Thilo Hanemann, 2020)

Industries

Value of Completed Chinese FDI Transactions in the EU by Industry*

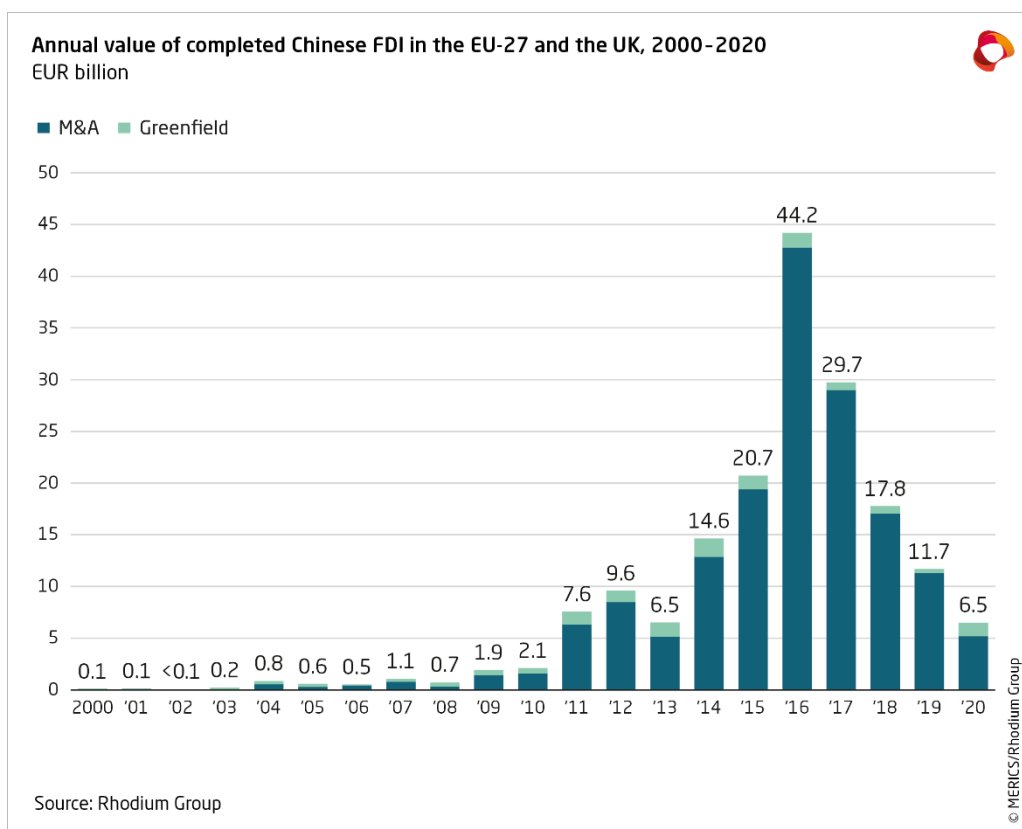
USD billion

Source: Rhodium Group. *Data covers EU-27 with the UK displayed separately.

- The top sector for Chinese investment in the EU in 3Q 2020 was **Energy** (\$710 million). This was mainly due to two large deals, China Three Gorges' acquisition of an additional \$260 million stake in EDP and Tianjin Zhonghuan Semiconductor's acquisition of a 29% stake in Maxeon Solar Technologies for \$298 million.
- **Real Estate and Hospitality** and **Electronics** received the second and third highest levels of Chinese investment this quarter (\$120 million and \$70 million, respectively). The largest real estate deal was Fosun's purchase of the Floreasca Park office building in Romania. The largest Electronics deal was Jade Bird Fire's acquisition of a controlling stake in Finsecur SAS.

Εικόνα 6. Αξία ευρωπαϊκών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων προς τις κινεζικές επιχειρήσεις για τα έτη 2015-2020, Πηγή: (Thilo Hanemann, 2020)

Εικόνα 7. Ετήσια αξία κινεζικών ΑΞΕ στην ΕΕ για τα έτη 2000-2020 με αναφορά σε Συγχωνεύσεις & Εξαγορές και Θυγατρικών Επιχειρήσεων, Πηγή: (Agatha Kratz, 2021)

Ανεξαρτήτως ωστόσο από τις οικονομικές τους διαφορές και συστήματα, όλα δείχνουν πως οι σχέσεις τους θα βελτιωθούν μέσω των επενδύσεων. Ωστόσο, αυτό που είναι ιδιαίτερα σημαντικό είναι η ΕΕ να αντιμετωπίζει την Κίνα ως ένα ενιαίο μέτωπο. Το ζήτημα δεν είναι μόνο το κενό συνεννόησης μεταξύ Κίνας-ΕΕ, αλλά και της ΕΕ στο εσωτερικό της. Πολλά από τα κράτη της φαίνεται να έχουν διαφορετικές απόψεις ως προς τον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζονται την σχέσεις τους με την Κίνα, κάτι που φυσικά έχει ως αποτέλεσμα όχι μόνο η ΕΕ να φαίνεται ανοργάνωτη, αλλά και να δημιουργεί άνισες σχέσεις στο εσωτερικό της ΕΕ (Cotula, 2021). Η CAI παράλληλα, μοιάζει να είναι ο συνδετικός κρίκος ο οποίος θα αποφέρει μελλοντικά πολλές θετικές αλλαγές αφού θα έρθει να επιλύσει πολλά από τα ζητήματα και τις αμφιβολίες που αναφέρθηκαν παραπάνω (European Parliament, 2020). Ωστόσο, όλα αυτά μένουν να φανούν κατά πόσο θα είναι αποδοτικά στο μέλλον.

3.3 Βιώσιμη Ανάπτυξη

Ο τομέας αυτός σίγουρα παίζει πολύ σημαντικό ρόλο και για τις δύο χώρες. Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι γενικά πολλή μεγάλη, αφού αγγίζει πλήθος τομέων όπως: τεχνολογία, επιστήμη, καινοτομία, διάστημα, ενέργεια, αστικοποίηση, κλιματική αλλαγή-περιβάλλον, υδάτινο περιβάλλον, περιφερειακή πολιτική, κοινωνική πρόοδο, δημόσια πολιτική, διεθνή συνεργασία κτλ.

Ως τομέας επομένως, θα έλεγε κανείς πως αφορά την καθημερινότητα, την ευημερία και την ανάπτυξη, τόσο για τις τωρινές, όσο και για τις μελλοντικές συνθήκες. Τα ζητήματα αυτά παράλληλα δεν αφορούν μόνο μια χώρα, αλλά πολύ περισσότερο έχουν ένα γενικότερο αντίκτυπο, αφού αφενός καταδεικνύουν το προφίλ μιας χώρας, δηλαδή το επίπεδο διαβίωσης, ανάπτυξης και το είδος ζωής και αφετέρου μπορούν μελλοντικά να βελτιώσουν σε μεγάλο βαθμό την οικονομία της χώρας (Zhang, 2021).

Η σημασία τους είναι εξαιρετική και γι' αυτό το λόγο οι δύο πλευρές του αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή. Στον τομέα της επιστήμης και των καινοτομιών για παράδειγμα, μέσω του Συμφωνητικού Επιστημονικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας, η ΕΕ και η Κίνα συζητούν για καινοτομίες και αλλαγές που μπορούν να επιφέρουν στην καθημερινότητά τους, βελτιώνοντας την ζωή των πολιτών, ενώ παράλληλα εξελίσσουν τους ήδη υπάρχοντες τομείς.

Σε συνάφεια με αυτό βρίσκεται και ο τομέας του περιβάλλοντος. Τόσο για την ΕΕ, αλλά ιδιαίτερα για την Κίνα, το τομέας αυτός είναι εξαιρετικά σημαντικός. Δεν είναι άγνωστο ότι η Κίνα καταβάλλει κάθε χρόνο πολύ μεγάλα ποσά ως πρόστιμο για την περιβαλλοντική καταστροφή που προκαλεί σε αέρα, νερό και γη (Biao Hu, 2020). Σκοπός λοιπόν είναι μαζί με την ΕΕ να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο αποδοτικότερης συνεργασίας μέσω του οποίου θα επιτύχουν μελλοντικά ένα χαμηλότερο περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Για τον λόγο αυτό, προτεραιότητα δίνεται στις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) και στην δημιουργία προϊόντων που εκπέμπουν χαμηλότερα ποσοστά CO² στην ατμόσφαιρα, ενώ παράλληλα μέσω των συμφωνιών που έχουν διαμορφώσει μεταξύ τους, προσπαθούν να φροντίσουν τα ήδη υπάρχοντα ζητήματα αποφεύγοντας την δημιουργία περαιτέρω καταστροφής.

Τέλος, ο τομέας αυτός βάζει στο επίκεντρό του όχι μόνο την βελτίωση της ποιότητας της ζωής, αλλά και την καθημερινότητα. Ζητήματα όπως η ανεργία, η υγεία, οι ίσες ευκαιρίες κτλ συζητούνται και αναλύονται μέσω συνδιασκέψεων προκειμένου να εξευρεθούν τρόποι για την βελτίωσή τους (European Commission, 2020).

3.4 Κουλτούρα

Τέλος όσον αφορά την κουλτούρα, η ΕΕ και η Κίνα μέσω του *High Level People-to-People Dialogue* (European Commission, 2020) επιζητούν την διάδοση των τεχνών και των παραδόσεων τους. Δεν είναι άγνωστο ότι και οι δύο πλευρές σφύζουν από τέχνη και ιστορία. Τόσο η ανταλλαγή, όσο και η διάδοση των τομέων αυτών είναι σημαντική, όχι μόνο γιατί προσφέρει μια εξοικείωση με μια διαφορετική κουλτούρα, αλλά και γιατί αποτελεί και μια καλή εναλλακτική της διαφήμισης.

Η Κίνα για παράδειγμα αποτελεί μια από τις χώρες που δεν έχουν ιδιαίτερα καλή φήμη. Κάθε χρόνο λοιπόν δαπανά πολύ μεγάλα χρηματικά ποσά προκειμένου να «διαφημίσει» τον εαυτό της με διάφορα μέσα και έτσι να αντιστρέψει τις εντυπώσεις αυτές. Πέρα από τον κινηματογράφο και τον τουρισμό, ένα από τα μέσα που χρησιμοποιεί είναι η τέχνη, η γλώσσα και η εκπαίδευση. Σε πάρα πολλά μέρη στον κόσμο, υπάρχουν λόγου χάρη τα Ινστιτούτα Κομφούκιος, τα οποία χρησιμοποιούν όλα αυτά τα μέσα προκειμένου να διαδοθούν και εξοικειωθούν οι νέοι μαθητές με την κινεζική κουλτούρα¹⁸.

Η γλώσσα, η τέχνη και ο πολιτισμός επομένως δεν είναι κάτι ασήμαντο. Από την μεριά τους, μπορούν μελλοντικά να οδηγήσουν σε μια αποτελεσματικότερη εμβάθυνση των σχέσεων, να γεφυρώσουν χάσματα και να δημιουργήσουν νέες ευκαιρίες για τους πολίτες.

3.5 Αντίκτυπο

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι οι σχέσεις μεταξύ ΕΕ-Κίνας είναι σαφώς πολυποίκιλες. Το εμπόριο και οι επενδύσεις είναι ενδεχομένως οι πιο γνωστοί τομείς πάνω στους οποίους συνεργάζονται, αφού η ΕΕ αποτελεί για την Κίνα τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο σε εισαγωγές και εξαγωγές, ενώ παίζει σημαντικό ρόλο για της κινεζικές ΑΞΕ, ωστόσο η σχέση τους έχει σίγουρα πολλά παραπάνω πράγματα να δώσει.

Αρχικά, η ανταλλαγή τεχνογνωσίας, εμπειριών και ιδεών έχουν επιφέρει σαφώς μεγάλες αλλαγές στο εσωτερικό τους, όχι μόνο από υλικής άποψης, αλλά και

¹⁸ Από διάλεξη μαθήματος «Σχέσεις ΕΕ & Κίνας», καθηγητής: Αστέριος Χουλιάρας & Νικόλαος Τζιφάκης, Τμήμα Πολιτικών Επιστημών και Διεθνών Σχέσεων, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

πνευματικής και ηθικής. Για παράδειγμα, βάση των οδηγιών της ΕΕ, η Κίνα είναι πιο προσεκτική προς το ζήτημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η καταπάτησή τους από την εν λόγω χώρα δεν αποτελεί κάτι πρωτόγνωρο, ωστόσο εξαιτίας των κυρώσεων η ΕΕ από την πλευρά ασκεί μια μορφή πίεσης η οποία περιορίζει σε κάποιο βαθμό το ζήτημα.

Αλλά και γενικά η στρατηγική της ΕΕ προωθεί πολιτικές οι οποίες ενισχύουν το «καλό προφίλ» της Κίνας. Ακολουθώντας τις οδηγίες του ΟΗΕ και των G20, οι δύο εταίροι από κοινού οφείλουν να προωθήσουν όχι μόνο την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και τη διεθνή ασφάλεια, τη βιώσιμη ανάπτυξη, το κράτος δικαίου κτλ. Το γεγονός αυτό, βελτιώνει την εικόνα της Κίνας αφού προωθεί ένα πιο ορθό παγκοσμιοποιημένο προφίλ. Παράλληλα, οι συμφωνίες που έχουν επισυνάψει μεταξύ τους, όχι μόνο εξυπηρετούν ο ένας τον άλλων, αλλά και κατά κάποιο τρόπο ελέγχουν ότι όλα είναι αποδοτικά, προωθώντας έτσι ένα θεμιτό ανταγωνισμό (European Commission , 2017).

Παράλληλα, σε ζητήματα όπως το περιβάλλον και η ενέργεια έχουν πολύ μεγάλα βήματα από την πλευρά της Κίνας εξαιτίας της ευρωπαϊκής συνεργασία και την ανταλλαγή τεχνογνωσίας. Για παράδειγμα, η Κίνα κατάφερε μέσα στο 2018 να ρίξει τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα κατά 45,8%, ενώ αξιοποίησε τις ανανεώσιμες πηγές της κατά 13,8% περισσότερο (Ministry of Commerce, People's Republic of China, 2020).

Τέλος, δεν θα μπορούσε να παραληφθεί το γεγονός ότι η συνεργασία αυτή έχει αποφέρει ένα πλήθος ευκαιριών. Τόσο στο τομέα των επιχειρήσεων, όσο και σε ατομικό επίπεδο, μέσω προγραμμάτων οι δύο εταίροι έχουν καταφέρει να παρέχουν περισσότερες ευκαιρίες για εργασία και επενδύσεις εντός των συνόρων τους. Σαφώς, το ζήτημα ευκολίας της μετάβασης από το ένα μέρος στο άλλο έχει ακόμη κάποια ζητήματα να επιλύσει, ωστόσο η όλη διαδικασία είναι ιδιαίτερη σημαντική.

3.6 Ανακεφαλαίωση

Όπως έγινε φανερό, η συνεργασία της ΕΕ-Κίνας είναι ένα πολύ ισχυρό εργαλείο. Μέσα από μια σειρά συνεργασιών και συνδιασκέψεων, οι δύο εταίροι έχουν καταφέρει να δημιουργήσουν ισχυρούς δεσμούς, οι οποίοι αποτυπώνονται σε όλα τα κομμάτια της καθημερινότητάς τους. Γίνεται αντιληπτό επίσης, πως οι δεσμοί αυτοί είναι τόσο στενοί, ώστε οποιαδήποτε παύση τους θα μπορούσε να αποβεί ιδιαίτερα

επιζήμια. Παρόλα αυτά, δεν υπάρχει τέτοιου είδους ανησυχίας, αφού ακόμη και αν υπάρχουν αρκετές διαφορές μεταξύ τους, στην ουσία οι δύο εταίροι πάντα τα φέρνουν εις πέρας. Παράλληλα, ακόμη και αν έχουν περάσει είκοσι χρόνια από την ένταξη της Κίνας στον ΠΟΕ, και η αγορά της εξακολουθεί να είναι ιδιαίτερα κλειστή και η έλλειψη διαφάνειας να εμποδίζει ακόμη τον υπόλοιπο κόσμο από το να έχει μια πλήρη εικόνα για το τι πραγματικά συμβαίνει στο εσωτερικό, στην ουσία πολλά κράτη (από την ΕΕ και μη), εξακολουθούν να είναι διατεθειμένα να συνεργαστούν μαζί της (European Commission , 2021). Το γεγονός αυτό φανερώνει πως ακόμη και αν υπάρχουν ζητήματα που πρέπει να επιλυθούν προκειμένου οι σχέσεις τους να γίνουν πιο αποδοτικές, στην ουσία ακόμη και έτσι η συνεργασία αυτή μπορεί να προσφέρει πολλά.

Κεφάλαιο 4: Σχέδια Κίνας και Προβληματισμοί

4.1 Εισαγωγή

Πέρα όμως από την ανάπτυξη συμφωνιών με διάφορα κράτη, η Κίνα έχει σαφώς προχωρήσει και σε προσωπικά της σχέδια. Οι επενδύσεις παίζουν έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην εξωτερική της πολιτική και στόχο δεν έχουν μόνο να βοηθήσουν το κράτος αποδέκτη, αλλά και να εξυπηρετήσουν προσωπικούς της σκοπούς.

4.2 One Belt One Road Initiative (OBOR)

Ο OBOR αποτελεί μία από τις σημαντικότερες κινεζικές πολιτικές τα τελευταία χρόνια. Σκοπός αυτού του μεγαλεπήβολου σχεδίου είναι η αναβίωση του Δρόμου του Μεταξιού μέσα όμως στα πλαίσια του νέου παγκοσμίου συστήματος. Η πρωτοβουλία αυτή ξεκίνησε το 2013 υπό τον πρόεδρο Xi Jinping και αφορά ένα χερσαίο και θαλάσσιο δίκτυο, το οποίο στοχεύει να φέρει την ανάπτυξη στους τομείς του εμπορίου, των υποδομών και επενδύσεων δημιουργώντας ένα πλέγμα συνεργασιών με τουλάχιστον 65 χώρες (στόχος 115). Μέσα από μία σειρά επενδύσεων (εκτιμώμενα ποσά μεταξύ του \$1-\$8 τρισεκατομμυρίων) σε διάφορα μέρη του κόσμου η Κίνα έχει καταφέρει να αναπτύξει ένα ισχυρό δίκτυο με το οποίο όχι μόνο

έχει υλοποιήσει ένα μέρος των σχεδίων της, αλλά και να αυξήσει σημαντικά την επιρροή της¹⁹. Παράλληλα, μέσα στα σχέδιά της είναι και η αναβίωση του *Shenzhen Special Economic Zone*, ενός σχεδίου που προτάθηκε το 1980 από τον Deng Xiaoping και στην ουσία αφορά 50 χερσαίες οικονομικές ζώνες (Andrew Chatzky, 2020).

Εικόνα 8. Χερσαίοι και θαλάσσιοι δρόμοι του OBOR, Πηγή: [EJIL:Talk!](#)

Σε γενικές γραμμές το OBOR υπόσχεται να φέρει την ανάπτυξη τόσο για την ίδια την Κίνα, όσο και για τους συνεργάτες της. Οι επενδύσεις που έχει κάνει σε διάφορα μέρη του κόσμου σαφώς και εξυπηρετούν όχι μόνο την εκπλήρωση των προσωπικών της σχεδίων, αλλά επιφέρουν και την ανάπτυξη στην περιοχή. Η Αφρική για παράδειγμα αποτελεί ένα καλό παράδειγμα του φαινομένου αυτού (βλέπε Κεφ.5).

4.3 Ενδοιασμοί και επικρίσεις

Τα σχέδια Κίνας αν και σε ένα πρώτο στάδιο φαντάζουν ιδανικά, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υποκρύπτουν και προσωπικά της συμφέροντα. Σαφώς και το OBOR θα βοηθήσει πολλές χώρες να αναπτυχθούν και να δημιουργήσουν πράγματα, τα οποία ενδεχομένως να μην κατάφεραν να κάνουν μόνες τους. Ωστόσο, το σχέδιο αυτό έχει γνωρίσει μεγάλη επίκριση από ανταγωνιστές και σκεπτικιστές.

Η Κίνα έχει κατηγορηθεί για παράδειγμα ότι δανείζει χρήματα σε οικονομικά ασταθείς χώρες (εκ των οποίων οι πιο επίφοβες είναι το Πακιστάν, η Μογγολία, οι Μαλδίβες και το Τζιμπουτί) οι οποίες ενδέχεται να μη μπορέσουν να προβούν σε αποπληρωμή των δανείων τους και έτσι να χρεωκοπήσουν (Peter Stein, 2021).

¹⁹ Βίντεο: (What is the Belt and Road initiative? | CNBC Explains, 2019) διαθέσιμο στο: https://www.youtube.com/watch?v=ACbbz0rOv6A&ab_channel=CNBCInternational

Παράλληλα, ακόμη και αν η Κίνα ισχυρίζεται πως το σχέδιο δεν έχει μιλιταριστική χροιά, οι στρατιωτικές συνεργασίες της με το Πακιστάν υποδηλώνουν άλλα πράγματα. Σε συνάφεια με αυτό, πολλοί φοβούνται πως πολλά λιμάνια ή στάσεις του OBOR, ενδεχομένως να αποκτήσουν στρατιωτική σημασία για την Κίνα, κάτι που είναι ιδιαίτερα επίφοβο δεδομένου του πλήθους αυτών (Cai, 2017).

Όσο όμως και αν πολλοί φοβούνται το ενδεχόμενο μιας μελλοντικής σύρραξης, τον τελευταίο λόγο τον έχουν στην ουσία οι ιδιωτικές επιχειρήσεις. Η εισχώρηση αυτών στην αγορά των κρατών είναι αρκετά σημαντική, αφού καθορίζει ή έστω επηρεάζει σε ικανοποιητικό βαθμό τις εγχώριες οικονομίες (What is the Belt and Road initiative? | CNBC Explains, 2019).

Ωστόσο, τίποτα δεν μπορεί να είναι σίγουρο, αφού κανείς άλλωστε δεν μπορεί να προβλέψει ούτε τον ανθρώπινο παράγοντα, ούτε τα διεθνή.

4.4 Ανακεφαλαίωση

Η συνεισφορά της Κίνας είναι σαφώς ιδιαίτερα σημαντική. Χάρη σε αυτή, οι οικονομία, αλλά και η εικόνα πολλών κρατών έχει μεταβληθεί σε μεγάλο βαθμό. Ωστόσο, τα κίνητρα που μπορεί να βρίσκονται πίσω από τις προθέσεις της, σε συνδυασμό με την αδιαφάνεια της κινεζικής πολιτικής και την επιμονή της να παραβλέπει σημαντικούς κανόνες στο όνομα του κέρδους και της ανάπτυξης, σαφώς και εγείρει ιδιαίτερη ανησυχία.

Κεφάλαιο 5: Case Study: Αφρική

5.1 Εισαγωγή

Η Κίνα είναι για την Αφρική ο μεγαλύτερος εμπορικός της εταίρος. Φυσικά η ΕΕ και οι ΗΠΑ έχουν επίσης σημαντικό ρόλο στη περιοχή, ωστόσο το εμπόριο με την Κίνα είναι αυτό που έχει ωφελήσει τα αφρικανικά κράτη περισσότερο. Εξαιτίας των πλήθους επενδύσεων που έχουν γίνει από την Κίνα, η Αφρική έχει καταφέρει να αναπτύξει και να εκσυγχρονίσει πολλούς τομείς τους οποίους δεν θα μπορούσε να πραγματοποιήσει κατά μόνας. Παρόλα αυτά, πολλοί θεωρούν πως τα αφρικανικά κράτη πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης από την Κίνα και στην ουσία χάνουν πολύ περισσότερα απ' όσα κερδίζουν. Για τον λόγο αυτό, σε αυτό το κεφάλαιο θα γίνει

περισσότερο αναφορά στις σινοαφρικανικές σχέσεις. Δεδομένου ότι όπως είδαμε παραπάνω οι ευρωπαϊκοαφρικανικές σχέσεις υπάγονται σε μεγαλύτερα πλαίσια νομιμότητας, είναι προτιμότερο να εξεταστούν οι σχέσεις Κίνας-Αφρικής.

5.2 Γενική Εικόνα

Η Αφρική, θέλοντας να αφήσει πίσω της το αποικιακό της παρελθόν και να επιφέρει τον εκσυγχρονισμό στην περιοχή της, ανέπτυξε ισχυρούς δεσμούς με την Κίνα. Το φαινόμενο αυτό, άρχισε να εμφανίζεται, όταν η Κίνα ξεκίνησε να κάνει πλήθος επενδύσεων σε πολλές περιοχές της Αφρικής. Έργα όπως: η αμαξοστοιχία στην Κένυα που συνδέει, την Μομπάσα με το Ναϊρόμπι (\$3,2δισ), το φράγμα στην Γουινέα (\$526εκ) και το σιδηροδρομικό σύστημα στην Αιθιοπία (\$475εκ), είναι μόνο μερικά από τα έργα στα οποία έχει επενδύσει.

Σε όλη την χώρα, η Κίνα λαμβάνει μέρος σε μικρά και μεγάλα έργα, μεταβάλλοντας έτσι την οικονομία της Αφρικής. Ωστόσο κανένα από αυτά τα έργα δεν γίνεται δωρεάν. Το καθένα από αυτά, χρηματοδοτήθηκαν από την τράπεζα εισαγωγών και εξαγωγών της Κίνας (The Export-Import Bank of China) και φυσικά κάποια στιγμή θα πρέπει να αποπληρωθούν. Παρά το γεγονός ότι υπάρχει μεγάλη πιθανότητα ρίσκου μη αποπληρωμής στην εξόφληση των δανείων, η Κίνα είναι διατεθειμένη να συνεχίσει να παραχωρεί δάνεια με μικρό ή μηδενικό επιτόκιο, γνωρίζοντας ότι μπορεί και να μην λάβει πίσω όλο το ποσό. Τα δάνεια επομένως, θα έλεγε κανείς πως έχουν μια χροιά εξωτερικής βοήθειας.

Παράλληλα, η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και οι επενδύσεις στα ορυχεία και τη γεωργία, έχουν κάνει την Αφρική έναν πολύ σημαντικό εταίρο. Με τις ανάγκες της Κίνας για πρώτες ύλες, πετρέλαιο και αέριο να είναι ιδιαίτερα υψηλές, τα αφρικανικά κράτη έχουν αποκτήσει ιδιαίτερη αξία για τις κινεζικές εισαγωγές (What is the Belt and Road initiative? | CNBC Explains, 2019).

Επίσης, έχει φέρει σημαντικές αλλαγές και στην αγορά εργασίας. Με τις κινεζικές επιχειρήσεις να αυξάνονται καθημερινά, ένα μεγάλο μέρος του ανθρώπινου δυναμικού αξιοποιείται. Βέβαια, θα μπορούσε να πει κανείς ότι το γεγονός αυτό έχει μια διττή σημασία, αφού η αφρικανική εργασία είναι πολύ πιο φθηνή συγκριτικά με της Κίνας. Επομένως, υπάρχει και μια υπόνοια εκμετάλλευσης ως προς αυτό. (Peter Stein, 2021).

Η Κίνα, θεωρείται πλέον ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Αφρικής. Σύμφωνα με μέτρηση του 2016, μεταξύ των δύο εταίρων ανταλλάχθηκαν προϊόντα αξίας \$128δισ, συγκριτικά δηλαδή, σχεδόν τρεις φορές παραπάνω από αυτά μεταξύ Αφρικής-Αμερικής (\$48δισ)²⁰.

Παρόλα αυτά, υπάρχει ένας βαθμός επίκρισης ως προς τη παρουσία της Κίνας στη περιοχή. Κατηγορείται ότι οι μέθοδοι που χρησιμοποιεί, μοιάζουν με ένα είδος αποικιοκρατίας, αφού υποκινούν πολιτικά κίνητρα. Τα κράτη για παράδειγμα που αναγνωρίζουν την Ταϊβάν ως χώρα, λαμβάνουν κατά μέσω όρο 2,7% λιγότερο επιδοτήσεις υποδομών, ενώ αυτά που ψηφίζουν υπέρ των απόψεων της Κίνας στα συνέδρια των UN, λαμβάνουν 1,8% περισσότερο. Παράλληλα, υπό μια έννοια επηρεάζεται και η πολιτική κρατών, αφού χώρες όπως η Ιζουατίνι για παράδειγμα, έχει διακόψει πλέον τις σχέσεις της με την Ταϊβάν. Η Κίνα επομένως υπό μία έννοια εξαγοράζει ψήφους μέσω των επιδοτήσεων, οι οποίες χρησιμοποιούνται για σκοπούς που μπορεί να έχουν ένα παγκόσμιο αντίκτυπο. Έτσι μπορεί αφενός να μην κερδίζει τόσα από τις επενδύσεις της, ωστόσο μέσω της επιρροής της μπορεί να ασκήσει ιδιαίτερη πίεση.

Σε αντίθεση με άλλους οργανισμούς που παραχωρούν παρόμοια δάνεια σε αναπτυσσόμενες χώρες, όπως το *International Monetary Fund*, το *World Bank Group*, αλλά ακόμη και η ΕΕ, η Κίνα δεν βάσει στην τήρηση κανόνων για την παραχώρηση τους, όπως η ύπαρξη δημοκρατίας και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το γεγονός αυτό, συνδυαστικά με την μη τήρηση των εθνικών δικαίων, σαφώς και έχει προκαλέσει επικρίσεις και αντιδράσεις τόσο από τα αφρικανικά κράτη και μη κράτη, αλλά και από οργανισμούς.

Παρά το γεγονός ότι πολλές Δυτικές δυνάμεις ανησυχούν προς την αυξανόμενη επιρροή της Κίνας στην ήπειρο, στην ουσία, ο ρυθμός των επενδύσεων δείχνουν μια διαφορετική εικόνα. Πέρα από την μείωση αυτών που επέφερε η πανδημία, το 2015 θα μπορούσε να είναι ένα καλό παράδειγμα προς εξέταση του φαινομένου, αφού η Κίνα προχώρησε σε επενδύσεις μόλις των \$3δισ σε όλη την ήπειρο. Το ποσό αυτό μοιάζει ιδιαίτερα μικρό δεδομένου του εύρους της Αφρικής, ωστόσο ο λόγος βρίσκεται πίσω από το γεγονός ότι η κινεζική κυβέρνηση από τότε δεν ήταν αναγκασμένη να επιβάλλει την επιρροή της. Ιδιωτικές κινεζικές εταιρίες, αυξάνονταν

²⁰ Βίντεο: (How is Africa becoming China's China , 2018) διαθέσιμο στο: https://www.youtube.com/watch?v=zQV_DKQkT8o&t=4s

συνεχώς, παρέχοντας έτσι αρκετή ώθηση για την αφρικανική οικονομία, ενώ παράλληλα εμβάθυναν τις κινεζικοαφρικές σχέσεις.

Αν και τα περισσότερα νέα έργα υποδομής που λαμβάνουν χώρα, αποτελούν μέρος του σχεδίου OBOR, πολλά από τα ήδη υπάρχοντα είχαν ξεκινήσει δεκαετίες πιο πριν. Ένα παράδειγμα είναι και ο σιδηρόδρομος Tazara, που συνέδεε τα ορυχεία της Ζάμπια με της Τανζανίας και ολοκληρώθηκε το 1976. Γίνεται επομένως αντιληπτό ότι η συνεργασία τους έχει πολύ μεγαλύτερο βάθος και ιστορία απ' όσο φαίνεται.

Η Κίνα, μέσω των ιδιωτικών και μη επιχειρήσεων της, υπολογίζεται ότι έχει επενδύσει περίπου από το 2006 και για περισσότερο από μία δεκαετία, πάνω από \$132δισ. Πολλοί ωστόσο εκφράζουν την ανησυχία ότι η Αφρική δεν θα είναι σε θέση να αποπληρώσει τέτοια μεγάλα ποσά, ανεξαρτήτως τον βαθμό ανάπτυξης της μέσα στα επόμενα χρόνια, αφού υπολογίζεται ότι σχεδόν το 20% των χρεών της, ανήκουν στην Κίνα²¹.

Υπάρχει ανησυχία επίσης, ως προς την εκμετάλλευση της Αφρικής. Πολλοί μιλούν για «νέο-αποικιακή» συμπεριφορά, φέρνοντας ως παράδειγμα την εκμετάλλευση χρυσού στην Γκάνα, το 2005. Ωστόσο, τα γεγονότα δείχνουν, ότι δεν είναι αυτές οι προθέσεις της Κίνας, αφού οι επενδύσεις αφενός και δεν επικεντρώνονται μόνο στην εκμετάλλευση πόρων και αφετέρου ούτε οι κατανομή αυτών πηγαίνει βάση των αποθεμάτων τους (π.χ. Κένυα και Αιθιοπία, χαμηλοί πόροι, Νιγηρία υψηλοί πόροι).

Αν και το χρέος φαίνεται να συσσωρεύεται, στην ουσία αντισταθμίζεται, από τις νέες κατασκευές και την ανάπτυξη που φέρουν. Το 40% των δανείων για παράδειγμα, το διάστημα μεταξύ 2000 έως 2015, πήγε σε κατασκευές πηγών ενέργειας, ενώ ένα 30% πήγε προς τον εκμοντερνισμό των συγκοινωνιών. Τα δάνεια αυτά ήταν χαμηλού επιτοκίου και με μεγάλες περιόδους αποπληρωμής, κάτι που ενδεχομένως να δίνει μια κάποια δυνατότητα μελλοντικής αποπληρωμής.

Όσον αφορά τις ανησυχίες για έλεγχο των αφρικανικών κρατών μέσω του OBOR, το *Center of Global Development* εξέθεσε ότι από τις 71 χώρες με τις οποίες η Κίνα έχει αναπτύξει δανειοληπτικές σχέσεις, μόνο οι 8 είναι επίφοβες για χρεοκοπία ή μη αποπληρωμή των χρεών τους. Από αυτές, μόνο μία άνηκε στην αφρικανική ήπειρο και αυτή ήταν το Τζιμπουτί, μια φτωχή χώρα που έχει γίνει στρατιωτική βάση της

²¹ Βίντεο: (Why Is China Investing Billions in Africa? | NowThis World, n.d.) διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/watch?v=1HwxDxrKzMk&t=27s>

Κίνας. Ταυτοχρόνως πολλοί εκθέτουν το επιχείρημα πως ακόμη και όταν ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις για αποπληρωμή των δανείων, η ανάπτυξη της Αφρικής μπορεί να είναι τόσο μεγάλη, που στην ουσία να μην χρειαστεί καν διακανονισμός. Γι' αυτό το λόγο, κάποιοι υποστηρίζουν ότι υπό αυτό το πρίσμα οι σχέσεις τους θεωρούνται έως ένα βαθμό θετικού αθροίσματος.

5.3 Ζητήματα με αφρικανικές επενδύσεις-χρηματοδοτήσεις

Τόσο η ΕΕ όσο και η Αφρική, έχουν τους ενδοιασμούς τους απέναντι στις κινεζικές επενδύσεις στην αφρικανική ήπειρο. Δεν ήταν λίγες οι φορές όπου τα αφρικανικά κράτη αισθάνθηκαν ότι οι φυσικοί τους πόροι, το ανθρώπινο δυναμικό και το περιβάλλον έπεσαν θύματα αυτής της εκμετάλλευσης, ενώ παράλληλα, η επιλογή της Κίνας να μην ακολουθεί τους νόμους των κρατών φυσικά και προκάλεσε δυσφορία. Το γεγονός αυτό δημιούργησε την εντύπωση πως περισσότερη σημασία είχε η εκμετάλλευση της ηπείρου και όχι η ανάπτυξή της, αφού σε αρκετές περιπτώσεις ο κόσμος το μόνο που έβλεπε ήταν το περιβάλλον του να καταστρέφεται και τα δικαιώματά τους να μειώνονται (Albert, 2017).

Παράλληλα, η εισχώρηση των κινεζικών επιχειρήσεων στην αφρικανική αγορά στερεί κατά μια έννοια την ανάπτυξη τοπικών επιχειρήσεων ή τις υπονομεύει. Για παράδειγμα οι επιχειρήσεις της Ν. Αφρικής, πολλές φορές παραγκωνίζονται εξαιτίας των κινεζικών προϊόντων.

Σαφώς και η τεχνογνωσία που έχει παραχωρήσει η Κίνα στην Αφρική είναι σημαντική, ωστόσο πολλοί ισχυρίζονται πως είναι και ένα μέσο ελέγχου, με το οποίο η Κίνα διαμορφώνει καταστάσεις όπως εξυπηρετούν εκείνη. Ένα μεγάλο κομμάτι των ΑΞΕ για παράδειγμα, ελέγχεται και πηγαίνει σε κινεζικές εταιρίες που βρίσκονται εκεί. Άρα, από την μια πλευρά σαφώς και εξυπηρετείται η αφρικανική οικονομία, ωστόσο όλα είναι ιδιαίτερα ελεγχόμενα (Peter Stein, 2021).

Με το ξέσπασμα της πανδημίας, φάνηκε επίσης η προθυμία αφρικανικών κρατών να συνεργαστούν με την ΕΕ, μετατοπίζοντας έτσι την κλίμακα προτίμησης. Η χρόνια εκμετάλλευση σε συνδυασμό με την έξωση αφρικανικών υπηκόων από τις επαρχίες της Κίνας εν μέσω πανδημίας, φαίνεται πως επέφερε ιδιαίτερη δυσφορία (Ayres, 2020).

Στο μεταξύ ωστόσο η ΕΕ έχει καταφέρει να επισυνάψει Συμφωνίες Ελεύθερου Εμπορίου (ή *Economic Partnership Agreements*) με πάνω από σαράντα αφρικανικά

κράτη (συμφωνίες που υπόσχονται να απελευθερώσουν περίπου το 80% των εισαγωγών τα επόμενα είκοσι χρόνια), φάνηκαν προς στιγμήν πως θα μπορούσαν να προσφέρουν ένα ευνοϊκότερο τοπίο (Witney Schneidman, 2018).

Αυτό εν τέλει δεν έγινε. Με την επιθυμία της Αφρικής να θέλει να χαράξει ένα δικό της αυτόνομο οικονομικό περιβάλλον στο εσωτερικό, φάνηκε πως αυτές οι συμφωνίες παρακωλύουν το γεγονός αυτό από το να πραγματοποιηθεί πλήρως και αποδοτικά. Η Συμφωνία Ελεύθερων Συναλλαγών (African Continental Free Trade Area / AfCFTA) στην οποία συμμετέχουν 36 χώρες φαίνεται πως θα μπορούσε μελλοντικά να αποφέρει ένα βαθμό επιτυχίας στον στόχο αυτό, ωστόσο τίποτα δεν είναι εξασφαλισμένο (Abimbola, 2021).

5.4 Ανακεφαλαίωση

Η τεχνογνωσία και τεχνολογία που απέκτησαν τα αφρικανικά κράτη τις τελευταίες δεκαετίες από την Κίνα, σε συνδυασμό με το πλήθος των επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν από την τελευταία, σαφώς και εκσυγχρόνισε την ήπειρο. Όλο αυτό όμως φαίνεται πως δεν πραγματοποιήθηκε χωρίς κόστος. Η άνιση μεταχείριση των αφρικανικών κρατών αν και σε κάποιο βαθμό ανέχονταν για πολύ καιρό, πλέον φαίνεται πως υπάρχει η επιθυμία να χαραχθεί μια αυτόνομη πορεία. Πλέον κάτι τέτοιο δεν φαντάζει αδύνατο δεδομένου ότι η Αφρική έχει την δυνατότητα αλλά και τα μέσα να το κάνει, αφού έχει καταφέρει να καταστήσει τον εαυτό της ως ένα σημαντικό παίκτη στην αγορά.

Συμπεράσματα

Οι σινοευρωπαϊκές σχέσεις χρονολογούνται από αρχαιοτάτων χρόνων. Οι ως τότε επί των πλείστων εμπορικοί δεσμοί, σήμερα έχουν εξελιχθεί σε μια πολύπλευρη σχέση. Η συνεργασία τους δεν έχει μόνο οικονομική χροιά, αλλά πολύ περισσότερο στοχεύει στην βελτίωση της καθημερινότητάς τους, μέσα από μια σειρά αλλαγών, βελτιώσεων και τροποποιήσεων σε διάφορους τομείς. Στόχος τους είναι η δημιουργία ουσιαστικών σχέσεων που έχουν ως στόχο την εμβάθυνση και την αμοιβαία κατανόηση.

Παρόλα αυτά, όσο και αναπτυγμένες αν είναι οι σχέσεις μεταξύ τους, αυτό δεν σημαίνει πως δεν έχουν υπάρχουν διαφορές. Η αυστηρή πολιτική της Κίνας σε

συνδυασμό με την κλειστή και ελεγχόμενη οικονομία της, σαφώς και επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την υπάρχουσα και μελλοντική συνεργασία τους. Παράλληλα, το ότι η Κίνα επιλέγει να μην ακολουθήσει πολιτικές γραμμές της ΕΕ ή του διεθνούς δικαίου, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη επιρροή της, ανησυχεί και προβληματίζει πολλά κράτη.

Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με το πλήθος των ζητημάτων που αντιμετωπίζει στο εσωτερικό της, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο έχει επιλέξει να χειριστεί μερικά εξ αυτών, όπως είναι το ζήτημα με τους Ουιγούρους ή αντίστοιχα σε επίπεδο διεθνών σχέσεων η εκμετάλλευση αφρικανικών κρατών, βάζει στο επίκεντρο την ηθική της Κίνας.

Σε σινοευρωπαϊκό επίπεδο, οι σχέσεις των δύο εταίρων φαίνεται να μην διανύουν την καλύτερη τους περίοδο. Ο τρόπος με τον οποίο η Κίνα συνεχίζει να μεταχειρίζεται τις ευρωπαϊκές επενδύσεις στο έδαφός της παρά τις συμφωνίες που έχουν επισυνάψει, η επιμονή της να επεμβαίνει στην οικονομία και οι κρατικές ρυθμίσεις να λειτουργούν ως τροχοπέδη για τις ξένες επενδύσεις και τέλος η διαχείριση ζητημάτων από την πλευρά της που έχουν ως απότοκο την προσβολή ανθρωπίνων δικαιωμάτων, φαίνεται να έχει παγώσει προς στιγμινή ομαλή ροή των σχέσεών τους.

Όσον αφορά την σχέση της Κίνας με την Αφρική, φαίνεται πως υπάρχουν πολλά ζητήματα που πρέπει να διευθετηθούν. Οι εισροή των κινεζικών επιχειρήσεων και ο έλεγχος που ασκούν σε πολλούς κρατικούς τομείς της ηπείρου, εγείρει αρκετές ανησυχίες πάνω στις μελλοντικές τους σχέσεις. Σαφώς η Κίνα είχε πολύ μεγάλο μερίδιο πάνω στην ανάπτυξη αφρικανικών κρατών, ωστόσο με την Αφρική να αποζητά την αποδέσμευση της από ξένα κράτη και την χάραξη της προσωπικής της πορείας στην παγκόσμια κατάταξη, εγείρονται προβληματισμοί στο κατά πόσο μπορεί να γίνει αυτό με την Κίνα, αλλά και την ΕΕ να την επηρεάζουν. Η ΕΕ έχει ακολουθήσει μια διαφορετική πορεία ως προς την Αφρική, επιζητώντας σε μεγαλύτερο βαθμό την ανάπτυξη της ηπείρου και όχι τόσο τον έλεγχό της, ωστόσο οι δεσμοί τους εξακολουθούν να είναι έντονοι.

Διαβάζοντας επομένως τους τομείς συνεργασίας τους, αλλά και τις σχέσεις τους όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί τα τελευταία χρόνια, στο ερώτημα του εάν οι σινοευρωπαϊκές σχέσεις χαρακτηρίζονται από ανταγωνισμό, είτε από συνεργασία, η απάντηση θα μπορούσε να πει κάποιος πως βρίσκεται κάπου στη μέση. Σαφώς υπάρχει ανταγωνιστικότητα σε πολλούς τομείς, όπως το εμπόριο, αλλά και σε

εξωτερικά πεδία, όπως είναι η Αφρική, ωστόσο τα πράγματα είναι πολύ πιο περίπλοκα.

Ωστόσο, τα πράγματα δεν είναι τόσο απαισιόδοξα. Η συνεχής απόπειρες για βελτίωση των σχέσεών τους μέσω συνδιασκέψεων και νέων συμφωνιών, σε συνδυασμό με το εύρος των τομέων συνεργασίας τους που αυξάνεται συνεχώς, σαφώς και φανερώνει αποδοτική συνεργασία. Αν και οι σχέσεις τους φαίνεται πως έχουν παγώσει μέσα στο 2020, οι προγραμματισμένες διαβουλεύσεις, αλλά και οι ήδη υπογεγραμμένες στρατηγικές που υπόσχονται να εφαρμόσουν ένα πλήθος πολιτικών τα επόμενα χρόνια, δίνουν μια νότα αισιοδοξίας για το μέλλον.

Ο πολιτικός και διεθνολογικός τομέας όμως σαφώς ιδιαίτερα ευρύς και κανείς δεν μπορεί να εγγυηθεί για τα αποτελέσματα συνεργασιών. Οι καθημερινές εξελίξεις και η ροή των γεγονότων σαφώς, μπορεί να γίνουν εμπόδιο για την ομαλή ροή των πραγμάτων. Ωστόσο, όταν υπάρχει η πρόθεση για βελτίωση των υπαρχουσών σχέσεων και όταν σε παγκόσμιες κρίσεις, όπως ο COVID, τα κράτη συνεργάζονται αποδοτικά, αυτό σαφώς μπορεί να επιφέρει ένα κύμα αισιοδοξίας για το μέλλον.

Βιβλιογραφία

Abimbola, O., 2021. *Heinrich Boll Stiftung Brussels EU*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://eu.boell.org/en/2021/05/19/africas-free-trade-area-signals-intent-new-kind-relationship-eu>

Agatha Kratz, M. J. Z. G. S., 2021. *MERICs*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://merics.org/en/report/chinese-fdi-europe-2020-update>

Albert, E., 2017. *Council on Foreign Relations*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.cfr.org/backgrounder/china-africa>

Andrew Chatzky, J. M., 2020. *CRF - China's Massive Belt and Road Initiative*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.cfr.org/backgrounder/chinas-massive-belt-and-road-initiative>

Anna Stelling, I. B. a. H. I., 2020. How trade can fight the pandemic and contribute to global health. Στο: S. E. Richard Baldwin, επιμ. *COVID-19 and Trade Policy: Why Turning Inward Won't Work*. London: CEPR Press, pp. 21-30.

Ayres, C., 2020. *EIAS-The EU-China-Africa Partnership: Trilateral Relations Entering New Waters*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://eias.org/op-ed/the-eu-china-africa-partnership-trilateral-relations-entering-new-waters/>

B. Chen Zhu, P. D. M. T. W. B. J. L., 2021. *Morrison Foerster*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.mofo.com/resources/insights/210120-new-blocking-rules-china.html>

BBC NEWS CHINA, 2018. *BBC*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-43361276>

BBC NEWS CHINA, 2021. *BBC*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-22278037>

Biao Hu, H. D. P. J. J. Z., 2020. *MDPI*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <chrome-extension://cbnaodkpfinfijpblikofhhlhlcickei/src/pdfviewer/web/viewer.html?file=file:///C:/Users/dimit/Downloads/sustainability-12-04233-v2.pdf>

Cai, P., 2017. *LOWY INSTITUTE - Understanding China's Belt and Road Initiative*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.lowyinstitute.org/publications/understanding-belt-and-road-initiative>

Chen, A., 2021. *China Briefing*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.china-briefing.com/news/a-close-reading-of-chinas-data-security-law-in-effect-sept-1-2021/>

Committee on Foreign Affairs, 2021. *Committee on Foreign Affairs*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/AFET-PR-691426_EN.pdf

Cotula, L., 2021. EU–China Comprehensive Agreement on Investment: An Appraisal of its Sustainable Development Section. *Business and Human Rights Journal*, 26 May, pp. 360-367.

Dr. Nils Redeker, D. A. S., 2020. *Hertie School Jacques Delors Center*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://opus4.kobv.de/opus4-hsog/frontdoor/deliver/index/docId/3697/file/20201116_EU-China_Redeker-Stahl.pdf

Encyclopaedia Britannica, 2021. *Britannica*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.britannica.com/place/China/Trade>
[Πρόσβαση 7 September 2019].

European Commission, 2017. *Συχνές ερωτήσεις για τις σχέσεις ΕΕ-Κίνας*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/MEMO_16_2258

European Commission, 2021. *European Commission*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/china/>

European Commission, 2012. *European Commission*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_12_592

European Commission, 2020. *#EEAS10 2011-2021 European Union External Action Service*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://eeas.europa.eu/archives/docs/china/docs/eu-china_2020_strategic_agenda_en.pdf

European Commission, 2020. *European Commission*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/communication-eu-africa-strategy-join-2020-4-final_en.pdf

European Commission, 2020. *European Commission*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_20_2080

European Parliament, 2018. *A new era in EU-China relations: more wide ranging strategic cooperation?*, Brussels : European Union.

European Parliament, 2020. *EU-China Trade and Investment relations in challenging times*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/603492/EXPO_STU\(2020\)603492_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/603492/EXPO_STU(2020)603492_EN.pdf)

European Parliament, 2021. *European Parliament*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0108_EN.pdf

European Parliament, 2020. *European Parliament*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_2542

European Parliament, 2021. *EU-CHINA COMPREHENSIVE AGREEMENT ON INVESTMENT (EU-CHINA CAI)*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/api/stages/report/current/theme/a-balanced-and-progressive-trade-policy-to-harness-globalisation/file/eu-china-investment-agreement>

Eurostat, 2020. *Impact of the COVID-19 on EU trade with China*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20200622-1>

Eurostat, 2021. *Eurostat*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:EU trade in goods with China, 2019-2020.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:EU_trade_in_goods_with_China,_2019-2020.png)

Eurostat, 2021. *Eurostat*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:EU trade with China by group, 2010-2020.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:EU_trade_with_China_by_group,_2010-2020.png)

Eurostat, 2021. *Eurostat*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:EU trade with China by group, 2010-2020.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:EU_trade_with_China_by_group,_2010-2020.png)

Eurostat, 2021. *Eurostat*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=China-EU - international trade in goods statistics#EU-China trade by type of goods](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=China-EU_-_international_trade_in_goods_statistics#EU-China_trade_by_type_of_goods)

FOCAC, χ.χ. *Forum Of China-Africa Cooperation*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.focac.org/eng/>

Grieger, G., 2021. *European Parliament*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/679103/EPRS_BRI\(2021\)679103_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/679103/EPRS_BRI(2021)679103_EN.pdf)

Grundmann, B., 2019. *1421 Consulting Group*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.1421.consulting/2019/04/new-foreign-investment-law-in-china/>

International Monetary Fund, 2021. *World Economic Outlook Database*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2021/April/weo-report?c=512,914,612,614,311,213,911,314,193,122,912,313,419,513,316,913,124,339,638,514,218,963,616,223,516,918,748,618,624,522,622,156,626,628,228,924,233,632,636,634,238,662,960,423,93>

Jian Zhang, S. J. T. L. H. W., 2021. Gender discrimination in China: Experimental evidence from the job market for college graduates. *Journal of Comparative Economics*, September, pp. 819-835.

Julienne, M., 2020. *Editoriaux de l'Ifri*. [Ηλεκτρονικό]
Available at:

https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/julienne_eu_china_relations_2020.pdf

Liboreiro, J., 2021. *Euronews*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.euronews.com/2021/05/20/european-parliament-votes-to-freeze-controversial-eu-china-investment-deal>

Men, J., 2021. The EU and China: talk to each other or talk across each other. *Asia Europe Journal*, 1 June.

Ministry of Commerce, People's Republic of China, 2020. *For Sustainable Development China's Actions and China-EU Cooperation*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://images.mofcom.gov.cn/eu2/202003/20200310230425694.pdf>

Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, χ.χ. *China-Africa Relations*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/ziliao_665539/3602_665543/3604_665547/t18059.shtml

Peter Stein, E. U., 2021. China in Africa: The Role of Trade, Investments, and Loans Amidst Shifting Geopolitical Ambitions. *ORF-Observer Research Foundation*, August.

Qing, X., 2021. *The Diplomat*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://thediplomat.com/2021/05/how-china-is-losing-europe/>

Rettman, R. J., 1973. THE TANZAM RAIL LINK: CHINA'S "LOSS-LEADER" IN AFRICA. *World Affairs*, pp. 232-258.

Reuters , 2021. *Organizer of Hong Kong mass protests disbands in latest blow to democracy movement*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.reuters.com/world/china/organizer-hong-kong-mass-protests-disbands-latest-blow-democracy-movement-2021-08-15/>

Tanner, M. S., 2017. *Lawfare*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.lawfareblog.com/beijings-new-national-intelligence-law-defense-offense>

Thilo Hanemann, A. K., 2020. *Rhodium Group*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/november/tradoc_159095.pdf

Thomas Fingar, J. C. O., 2020. China's Challenges: Now It Gets Much Harder. *The Washington Quarterly* , 19 March, pp. 67-84.

Virginie BATTU-HENRIKSSON, A. K., 2020. *#EEAS10 2011-2020 European Union External Action Service*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-Homepage/80639/eu-china-strategic-dialogue-remarks-high-representativevice-president-josep-borrell-press_zh-hans#

What is Hong Kong's relationship with China? | *CNBC Explains*. 2019. [Φιλμ] ΗΠΑ: CNBC.

What is the Belt and Road initiative? | *CNBC Explains*. 2019. [Φιλμ] s.l.: CNBC.

Why Is China Investing Billions in Africa? | *NowThis World*. χ.χ. [Φιλμ] USA: Now This Is World.

Witney Schneidman, J. W., 2018. *BROOKINGS - Competing in Africa: China, the European Union, and the United States*. [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://www.brookings.edu/blog/africa-in-focus/2018/04/16/competing-in-africa-china-the-european-union-and-the-united-states/>

Workman, D., 2020. *World's Top Exports*. [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://www.worldstopexports.com/chinas-top-import-partners/>

World Trade Organisation, 2019. *World Trade Organisation*. [Ηλεκτρονικό] Available at: https://www.wto.org/english/news_e/news19_e/gpro_23oct19_e.htm

World Trade Organisation, 2021. *World Trade Organisation*. [Ηλεκτρονικό] Available at: https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/gp_gpa_e.htm

Zeneli, V., 2019. *The Diplomat*. [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://thediplomat.com/2019/03/mapping-chinas-investments-in-europe/>

Zhang, J., 2021. *China Dialogue*. [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://chinadialogue.net/en/business/the-eu-china-investment-deal-is-a-missed-opportunity-for-sustainable-development/>

Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, 2021. *ΑΑΔΕ*. [Ηλεκτρονικό] Available at: https://www.aade.gr/sites/default/files/2021-06/e_2133_2021ada.pdf

Αστέριος Χουλιάρης, Σ. Π., 2015. *Η Αφρική και οι Άλλοι*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

How is Africa becoming China's China. 2018. [Φιλμ] Σκηνοθεσία: Josh Sherrington. USA: Wendover Productions.

Σωτήρης Πετρόπουλος, Α. Χ., 2013. *Η Κίνα και οι Άλλοι*. Αθήνα: ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ.